

Zajímavosti po trasách:

Bechyně je město 19 km jz. od Tábora na soutoku Smutné a Lužnice. Žije zde přibližně 4 900 obyvatel. Město je známé výrobou keramiky a lázněmi. Historické jádro města je od roku 1990 městskou památkovou zónou. Prostor dnešního města byl osídlen již od pravěku. V místech pozdějšího zámku pravděpodobně existovalo opevněné hradiště už na přelomu starší a střední doby bronzové a později snad i v

době halštatské a laténské. Při rekonstrukci náměstí v roce 2011 našli archeologové množství keramiky a keltské osídlení z období prvního století před Kristem. V 9. století bylo na ostrožně nad řekou vybudováno slovanské hradiště, které se podle Kosmovy kroniky stalo správním centrem kraje označeného jako provincia Bechin. První písemná zmínka o zdejším osídlení z roku 1167 uvádí bechyňského arcidiakona Dětleba. V roce 1268 místo získal král Přemysl Otakar II., který se zde rozhodl postavit svůj hrad. V 80. letech 13. století zde byl založen františkánský klášter. Jan Lucemburský pak v roce 1323 v podhradí založil město. Po roce 1340 se v držení Bechyně střídaly různé šlechtické rody – Šternberkové, Bechyňové z Lažan, Švamberkové i Rožmberkové a jako poslední Paarové. Nejvýznamnější majitelé Bechyně přitom byli Šternberkové (na které upomínají náhrobní kameny v klášterním kostele) a poté ve druhé polovině 16. století Rožmberkové. V té době došlo k významnému rozvoji města a k přestavbě původního hradu na renesanční zámek. Do roku 1776 byla Bechyně krajským městem Bechyňského kraje, pak přišel úpadek na město okresní a postupná ztráta významu. Od 15. století ve městě vzkvétalo také hrnčířství, které zde založilo keramickou tradici. První keramická dílna tu vznikla koncem 19. století. V roce

1884 byla ve městě otevřena nejstarší odborná keramická škola v Čechách, která dodnes funguje a nadále se v ní vyučuje. Klasickou střešní krytinu „bechyňské háky“ lze ještě dnes spatřit na některých domech. Ve východní části města (Na Libuši) stojí od roku 1961 továrna na sanitární keramiku Jihočeská keramika (JIKa). Místní lázně, jejichž tradice sahá do první poloviny

17. století, se specializují na léčbu a rekondici pohybového ústrojí s využitím slatiny z nedalekých Blat.

Zámek Bechyně – v 16. století nechal Petr Vok z Rožmberka přestavět původně gotický hrad na své hlavní, nejmilejší a tehdy ještě mládenecké sídlo, reprezentativní renesanční zámek, kde se také později (14. února 1580) oženil s Kateřinou z Ludanic. Autorem přestavby byl Baldassare Maggi z Arogn. Po smrti staršího bratra Viléma z Rožmberka, zdědil

Petr Vok celé rožmberské panství (do kterého náležela i Bechyně), Vok však kromě panství zdědil také dluhy po bratru Vilémovi. Proto nedobrovolně obětoval v roce 1596 Bechyni rodu Šternberků, aby smazal dluhy. Po Šternbercích vlastnil zámek téměř dvě staletí rod Paarů. V současné době zámek patří Josefu Šťávovi. Komplex bechyňského zámku je veřejně přístupný a prohlídková expozice představuje

především historicky nejvýznamnějšího majitele panství Petra Voka z Rožmberka. V bývalém zámeckém pivovaru byla pobočka Alšovy jihočeské galerie, od roku 2021 se nachází v ulici Novodvorská. V bývalé zámecké sýpce, dnes Výstavní prostor Zámecká sýpka, je umístěna expozice Vladimíra Preclíka. Od roku 1963 je zámek chráněn jako kulturní památka.

Františkánský klášter - v interiéru zaujme vzácná sklípková klenba a náhrobní kameny držitelů Bechyně. Okolo kláštera jsou terasovité klášterní zahrady s výhledem do údolí Lužnice. Klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie, vévodící skále nad Lužnicí, byl postaven v roce 1491 a byl řešen jako síňové dvoulodí s obdélným, polygonálně uzavřeným presbytářem.

Dominantou Masarykova náměstí s řadou historických domů je děkanský kostel svatého Matěje. Kostel vznikl na přelomu 13. a 14. století a dnešní podobu získal po přestavbě v roce 1740. Uprostřed náměstí je lípa T. G. Masaryka z roku 1918. Před kostelem se nalézá socha svatého Jana Nepomuckého.

Hřbitovní kostel svatého Michaela s barokní eliptickou centrálou nechal postavit ve druhé polovině 17. století Jan Norbert ze Šternberka. Poblíž kostela upomíná na zaniklou židovskou komunitu ve městě bývalý židovský hřbitov s náhrobky z druhé poloviny 17. století.

Synagoga – 1. července 2006 v ní bylo otevřeno vůbec první české Muzeum turistiky.

Výklenková kaple svatého Antonína se nachází na pravém břehu Lužnice u Zářečského mostu. Na levém břehu Lužnice, nedaleko Zářečského mostu, jsou umístěna kamenná boží muka. Další kamenná boží muka zasvěcená svaté Anně se nalézají na Tábořské ulici, u silnice k Větrovu, pod zámek. Na Zářečských schodech se nachází výklenková kaple. Na křižovatce ulic Písecká a Fáberova, na vyvýšeném návrší, se nalézá kaple.

Hasičské muzeum s unikátní sbírkou staré hasičské techniky bylo v roce 2001 přestěhováno z původního umístění v bývalé synagoze v Široké ulici do budovy muzea na náměstí Tomáše Garrigua Masaryka. Od roku 2019 se nachází v nově zrekonstruované budově bývalého zemědělského výkupu vedle autobusového nádraží.

V roce 1903 vybudoval František Křížík (1847–1941) jednu z prvních elektrifikovaných železnic v Rakousko-Uhersku, elektrickou dráhu Tábor – Bechyně. Nostalgické vyhlídkové jízdy původní soupravy se konají v letní turistické sezóně.

Město disponuje sportovním stadionem s dětským a plaveckým bazénem a je vyhledáváno vodáky (Lužnice s přítoky – říčka Smutná a Židova strouha) a turisty díky okolní přírodě.

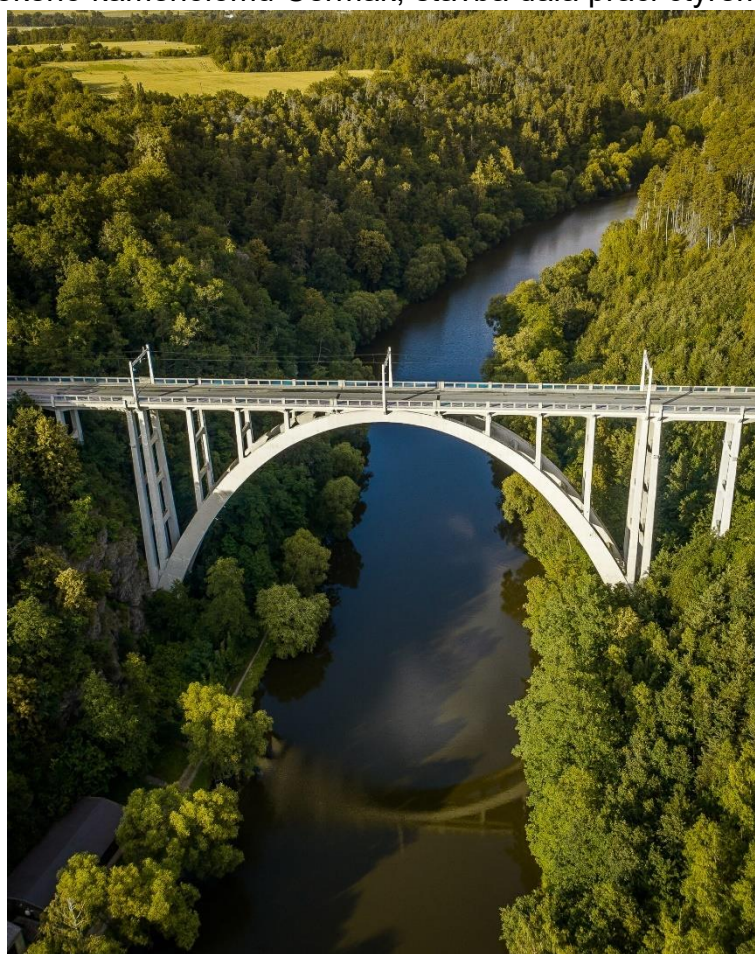
V květnu 2014 byla na levém břehu řeky Lužnice asi 1 km po jejím proudu směrem od města Bechyně oficiálně otevřena zajištěná cesta (via ferrata).

Přes Bechyni vede 55 km dlouhá turistická Stezka údolím Lužnice Toulavou, která jako první v Česku získala evropský certifikát Leading Quality Trails Best of Europe.

Bechyňský most Duha (Bechyňská duha, řídce též Duhový most), původně pojmenovaný jako Jubilejní most, je unikátní železobetonový obloukový most přes řeku Lužnici na východním okraji města Bechyně. Je sdruženým mostem pro silniční i železniční provoz, vede po něm silnice číslo 122 (Týn nad Vltavou – Bechyně – Opařany) a železniční elektrická dráha Tábor–Bechyně. Železniční kolej je umístěna ve východním okraji vozovky (blíže návodní straně mostu). Po dobu průjezdu vlaku je zastavena silniční doprava směrem od Týna nad Vltavou do Bechyně přejezdovým

zabezpečovacím zařízením bez závory, jako by šlo o železniční přejezd, opačný směr silniční dopravy není průjezdem vlaku dotčen. V roce 2014 byl most prohlášen národní kulturní památkou. V letech 1902–1903 byla zbudována mezi Tábořem a Bechyní elektrizovaná trať, kterou projektoval Ing. František Křížík. Konečná stanice v Bechyni však byla tehdy zbudována před městem, na levém břehu Lužnice (město Bechyně leží na pravém). A tak cestující podstupovali od nádraží nebo naopak asi 2 až 3 km dlouhou cestu drožkou nebo pěšky dolů do místní části Zářečí a tam přes jen dva metry široký most s nosností 3 tuny, po čemž bylo třeba opět vystoupat nahoru do města. Během ani ne 20 let se zde projevila naléhavá potřeba jiného propojení břehů Lužnice – novým mostem pro železnici a také silniční provoz. V roce 1924 začala jednání o případné stavbě a přípravy detailního projektu a 15. listopadu 1925 Ministerstvo veřejných prací zadalo stavbu mostu podle projektu Ing. Dr. Eduarda Viktory firmě Hlava a Dr. Kratochvíl. Stavba byla dokončena v létě roku 1928. Pro beton byl použit písek z Lužnice a štěrk z nedalekého kamenolomu Čermák; stavba dala práci čtyřem stovkám lidí a během celé výstavby nepřišel nikdo o život a nedošlo k žádnému většímu úrazu. Současně se prodlužovala železniční trať do nového nádraží na okraji Bechyně a také komunikace - nová příjezdní silnice k mostu, přes něj a dále až k silnici na Opařany. Most byl slavnostně otevřen 28. října 1928 k 10. výročí samostatnosti republiky. Svým obloukem přes hluboké údolí Lužnice si časem most vysloužil pojmenování „Bechyňská duha“. Mostní konstrukce je železobetonová, výška od hladiny řeky je necelých 60 metrů, celková délka mostu je 190,50 m a šířka 8,9 m. Hlavní oblouk má rozpětí 90 m a vzepětí 38 m, vedlejší pole 4×13,5 a 3×15,5 m.

Benešov nad Černou (do roku 1948 Německý Benešov) je obec na rozhraní Novohradských a Slepíčích hor na říčce Černá (přítok Malše), 29 km jv. od Českého Krumlova. Historické jádro obce, která byla před polovinou 20. století městem, je od roku 1995 městskou památkovou zónou. Žije zde přibližně 1 400 obyvatel. Vesnici založil v polovině 13. století Beneš z Michalovic a podle zakladatele také nese městečko již od založení své jméno. Poprvé je zmiňováno v roce 1332 v souvislosti s rozšířením zdejší kaple svatého Jakuba Většího na kostel nákladem Jindřicha z Velešína. V roce 1383 byl Benešov povýšen na městečko udělením městského práva

města Mladé Boleslavi Janem III. z Michalovic. V roce 1387 odkoupili městečko i s okolím Rožmberkové a přičlenili ho k panství novohradskému. V roce 1423 mu bylo Oldřichem z Rožmberka přiznáno milové právo. Ve druhé polovině 16. století byl vystavěn nový pivovar (Jakubem Krčínem) a renesanční budova radnice (doložena v roce 1553, přestavěna 1594). Za vlády rodu Švamberků získal právo vařit pivo a pořádat trhy. V červnu 1619 bylo městečko vypáleno uherským vojskem pod velením Dampierra. Kolem roku 1770 byla založena Adrianem Battistou z Nizozemska železárna Gabriela. Objekt hutě byl ve druhé polovině 19. století přestavěn na pilu. Později vznikly další podniky drobného průmyslu – knoflíkárna, sklárny, pily, hamry, hrnčířské dílny atd. Začátkem 19. století pobýval na zdejším mlýně známý šumavský spisovatel Adalbert Stifter. V údolí Černé mu byl v roce 1936 vystavěn pomníček. V roce 1881 byl Benešov povýšen na město a přejmenován na Německý Benešov. V té době ve městě žilo 1 394 obyvatel, všichni německé národnosti. V roce 1885 byla otevřena nová německá škola. Vznik Československé republiky v roce 1918 německí občané Benešova příliš neuvítali – protesty proti jejímu vzniku musela řešit armáda. Do roku 1925 se počet českých obyvatel tehdejšího města zvýšil asi na sto, což tvořilo přibližně 6 % populace. Dne 8. října 1938 se Benešov stal součástí Říše. Zdejší obyvatelé vítali nacisty s nadšením, s postupem války však opadlo. Dne 11. května 1945 do Benešova dorazila Rudá armáda. S vysídlením většiny místních Němců se změnil i název a status města. Od roku 1948 bylo přejmenováno na Benešov nad Černou a od roku 1950 se stalo jenom obcí. Největší rozlohy katastr obce dosahoval v letech 1981–1990, kdy byla jeho součástí také Pohorská Ves. Tehdy zabíral celkem 138 km². Obec je relativně často postihována povodněmi na říčce Černé – v letech 2002, 2005 a naposledy v září 2007.

Chráněná krajinná oblast **Blanský les** byla vyhlášena 12. prosince 1989 a zaujímá plochu 212,35 km². Většina území spadá do okresu Český Krumlov, menší část na severu a západě do okresů České Budějovice a Prachatice. Jedná se o pozoruhodně

zachovalý krajinný celek v Šumavském podhůří s četnými cennými lokalitami. Správa chráněné krajinné oblasti sídlí ve Vyšném. V geologickém podloží zcela převládají přeměněné horniny, zejména granulit. Významné jsou vložky hadců a krystalických vápenců, které podmiňují vznik specifických půd a jim příslušejících rostlinných společenstev. Jv. hranici oblasti tvoří v krátkém úseku řeka Vltava, jež zde teče asi 400 m n. m. Osu území tvoří Křemžský potok, protékající širokou kotlinou a vlévající se do Vltavy pod zříceninou hradu Dívčí kámen. Území oblasti je z 55 % pokryto lesními porosty. Ty jsou svým složením unikátním komplexem přirozených lesů. Původními rostlinnými pokrivy Blanského lesa byly až na nepatrné výjimky bučiny. V průběhu kolonizace byly částečně vytěženy a v uplynulých dvou staletích nahrazeny kulturními porosty smrku a borovice. Na značné části plochy, zejména na severních svazích, se bučiny v původní formě zachovaly dodnes a jsou zde záměrně pěstovány. Místy se v bukových porostech vyskytuje v menší míře jedle. Zoologicky a botanicky zajímavé jsou i ostrůvkovitě se vyskytující reliktní bory na hadcích a při jižním okraji oblasti čocky krystalických vápenců. Nejvýznamnější lokality těchto vzácných stanovišť jsou zvláště chráněny. CHKO je bohatá i na řadu druhů bylin, jejichž výskyt je všeobecně podmíněn přítomností rozsáhlých bukových lesů. V jejich bohatém podrostu nalezneme mařinku vonnou, věsenku nachovou, pitulník žlutý, lýkovec jedovatý, vraní oko čtyřlísté a mnohé další. Vyskytuje se zde i hořeček český. Rostlinná a lesní společenstva jsou provázena přirozenou zvířenou. Mezi nejpozoruhodnější patří skupiny hmyzu a měkkýšů vázaných na vápencové a hadcové lokality. Z lovné zvěře je nejhojnější srnčí zvěř a prase divoké, postupně se sem šíří i zvěř jelení. Vyskytuje se zde chráněný rys ostrovid. Z ptáků je zastoupena silná populace holuba doupňáka, vyskytuje se zde jeřábek lesní, lejsek malý i černohlavý. Kromě přírodních krás je Blanský les bohatý i na historické památky a lidovou architekturu. K nejvýznamnějším patří cisterciácký klášter Zlatá Koruna s kostelem ze 13. století, dále zřícenina rožmberského hradu Dívčí kámen, na Brložsku zbytky nedostavěného pozdně gotického kláštera v Kuklově. Zajímavé je rovněž keltské oppidum u Třísova. Mezi památkami lidové architektury vyniká obec Holašovice.

Borovany jsou město 17 km jv. Českých Budějovic. Žije zde přibližně 4 200 obyvatel. První zmínky o Borovanech pochází již z roku 1186. Koncem 13. století vlastnil Borovany rod Vítkovců. Roku 1327 získal vesnici Vilém z Landštejna, jehož syn Vítek ji v roce 1359 prodal Rožmberkům, čímž se stala součástí novohradského panství. Ke konci 14. století se v Borovanech vystřídal několik majitelů, až se ve 30. letech 15. století Borovany dostaly do majetku Petra z Lindy. Pocházel z Holandska a v Čechách sídlil v Českých Budějovicích. Část borovanského panství si koupil ve snaze dostat se mezi místní drobnou šlechtu. Po smrti jediného syna daroval Petr z Lindy svůj majetek borovanskému klášteru. Tento klášter řádu augustiniánů kanovníků založili Petr z Lindy s manželkou Annou dne 16. října roku 1455 na místě farního kostela ze 14. století pro jednoho převora a šest kanovníků, kteří přišli z Třeboně. Později se jejich počet rozrostl. Jejich kostel byl zasvěcen Navštívení Panny Marie. Po smrti zakladatelů ve 40. letech 15. století převzal augustiniánský klášter pod svoji ochranu Jan z Rožmberka. V první polovině 16. století klášter začal upadat do dluhů a do sporů se sílící komunitou luteránů. V roce 1557 byl zasažen morovou epidemií, při které zemřel poslední probošt Šimon a v následujícím roce i administrátor Jeroným. Budoucnost řeholníků tak měl zcela ve své moci Vilém z Rožmberka, který dosadil do funkce

„svého“ probošta Matěje Kozku z Rynárce a vyjádřil se, že žádné dluhy za klášter již nezaplátí. Nový probošt přestal přijímat nové řeholníky, v roce 1564 svou funkci složil a klášter byl zrušen. V roce 1578 byly Borovany, kterých se ujali Rožmberkové, povýšeny na město. Po vymření Rožmberků v roce 1611 zdělili jejich panství včetně Borovan Švamberkové. Avšak ti o svůj majetek přišli za účast na stavovském povstání a borovanské panství připadlo císaři a později zdejšímu klášteru, který byl císařem Ferdinandem II. v roce 1630 obnoven. Řád augustiniánů ještě po zavedení církevních reforem Josefa II. věřil v pokračování činnosti, a proto 21. května 1784 zvolil nového probošta, Arnošta Steina. Ten se šesti kanovníky a sedmi laiky musel klášter 14. listopadu roku 1785 opustit. Zrušený klášter koupili Schwarzenbergové, jeho prelaturu přestavěli na zámek, který byl jejich letním sídlem. V roce 1850 se Borovany staly samostatnou obcí a v roce 1973 obdržely status města.

Cuknštejn je středověké panská tvrz nacházející se poblíž vesnice Světví, součástí města Nové Hradý. Je chráněna jako kulturní památka. Jedná se o jednu z nejlépe dochovaných středověkých tvrzí v jižních Čechách. Pravděpodobně již ve 14. století se na místě Cuknštejna či v jeho nejbližším okolí nacházelo sídlo vladků Žestovců ze Světví, poté byl ve vlastnictví četných zemanských rodů. Za stavovského povstání byl vypálen císařskými vojsky a spolu s celým novohradským panstvím jej získali Buquoyové, konkrétně hrabě Karel Bonaventura. Buquoyové poté tvrz opravili a využívali již pouze pro ubytování svých zaměstnanců. V roce 1945 byl Cuknštejn Buquoyům zkonfiskován a dostal se do majetku státu. Na konci 50. let 20. století došlo k úpravám tvrze, kterou vlastnil MěNV České Budějovice, pro potřeby hromadné odborářské rekreace, což vedlo ke zničení či překrytí některých autentických prvků (nové omítky, výmalba, dveře, okna, příčky z heraklitu, podlahy z betonových dlaždic nebo překryté betonem). Kvůli blízkosti uzavřených hranic s Rakouskem ale nebyl Cuknštejn nikdy příliš využíván. V 70. letech 20. století byla Jihočeským muzeem chystána úprava tvrze pro muzejní účely a její zpřístupnění, přednost však dostala tvrz Žumberk. Cuknštejn dál chátral, po sametové revoluci připadl do majetku města Nových Hradů,

kteří však nemělo dost finančních prostředků na opravy všech památek na území města, proto se stav tvrze nijak nezlepšil. Na konci roku 2000 byla prodána do soukromého vlastnictví, stavebnímu inženýrovi Tomáši Pekovi, který ji postupně rekonstruuje. Po předchozí domluvě je Cuknštejn přístupný veřejnosti, tvrz je též využívána pro komerční účely, jako jsou svatby či natáčení filmů (např. v roce 2000 pohádka Královský slib a v létě 2008 snímek Ať žijí rytíři!)

České Budějovice jsou statutární město a správní a kulturní metropole Jihočeského kraje. Leží v Českobudějovické pánvi na soutoku řek Vltava a Malše. Žije v nich přibližně 96 tisíc obyvatel, v aglomeraci pak kolem 170 tisíc obyvatel. Historické centrum bylo roku 1980 vyhlášeno městskou památkovou rezervací. Ve městě sídlí Jihočeská

univerzita a biskup římskokatolické českobudějovické diecéze. Na území budoucího centra města archeologové doložili lidskou přítomnost již v období 1800 až 1500 před Kristem. Na dnešním Piaristickém náměstí existovalo v raném středověku pohřebiště, tedy asi i sídliště. Počátkem 13. století vznikla osada Budivojovice, pojmenovaná dle Budivoje ze Železnice, dvořana českého krále Přemysla Otakara I. a nejvyššího dvorského sudího. Město České Budějovice nechal založit český král Přemysl Otakar II. v roce 1265. Obvykle uváděným datem založení je 10. březen (den, kdy dominikáni převzali parcelu pro stavbu nového kláštera). Lokaci a projekci města provedl králův rytíř a zvikovský purkrabí Hirzo z Klingenbergu. Ve městě patrně krátce existoval královský hrad. Během husitských válek i po nich Budějovice upadaly kvůli neuspořádaným poměrům v zemi, které od nich odklonily obchodní cesty. Město zůstalo katolické. Dobyto husity nebylo, ačkoli v září a říjnu 1420 táboritské vojsko Jana Žižky na svém tažení proti Rožmberkům prošlo okolo něj. Nezaútočilo však. V letech 1547–1577 byla postavena Černá věž. Stavbu inicioval Magistr Quirinus, který byl v letech 1553–1575 purkmistrem města. Českým stavovským povstáním skončila éra mimořádného rozkvětu města, jenž vyplýval zejména z rozsáhlé těžby stříbra, příjmů z vaření piva, obchodu se solí, sukrem či z rybníkářství. Budějovičtí se k povstání nepřipojili a zůstali na straně císaře. Přečkaly několikeré obležení, zejména vojskem Jindřicha Matyáše hraběte z Thurnu. Stavovské síly byly z jižních Čech vytlačeny po bitvě u Záblatí (10. června 1619), v níž triumfovala císařská vojska Karla Bonaventury Buquoye. Budějovičtí zaplatili Buquoyově armádě, aby srovnala se zemí Rudolfovo, který hostil stavovská vojska obléhající České Budějovice. Během 30. let se díky bojům třicetileté války ve středních a severních Čechách staly Budějovice dočasně - na 22 měsíců - hlavním městem, do kterého se přesunuly některé důležité úřady z Prahy. Byly tu uloženy i korunovační klenoty. Znovu byly klenoty ve městě ukryty, před Švédy, v letech 1634-35. V barokní éře Budějovice získaly řadu svých dominant. V roce 1724 byla pro zásobování města užitkovou vodou postavena

vodárenská věž s vodojemem. V roce 1727 byla dokončena Samsonova kašna. V letech 1727–1730 byla na jz. rohu náměstí Přemysla Otakara II. vystavěna radnice, barokní přestavbou dvou gotických domů z 15. století. Jde o dílo rakouského architekta Antona Erharda Martinelliho, který podobu sídel jižních Čech ovlivnil i mnohde jinde, jako knížecí dvorní stavitel ve službách Schwarzenbergů. V roce 1751 byl dosavadní Bechyňský kraj rozdělen a Budějovice se staly sídlem kraje. Město nabylo na významu též v roce 1785, kdy se stalo sídlem biskupa nově vzniklé diecéze českobudějovické. Během napoleonských válek bylo město koncem roku 1805 obsazeno francouzským vojskem pod velením maršála Jeana-Baptista Bernadotte. Od prosince 1805 do ledna 1806 bylo obsazeno naopak bavorským vojskem. Z málo významného města se však v 19. století postupně stalo důležité centrum. Velkou roli v tom sehrálo vybudování železničního spojení, nejprve koněspřežné dráhy do rakouského Lince v roce 1827 - první železnice na evropské pevnině. Jejím stavitelem byl František Antonín Gerstner. Trať byla v roce 1869 prodloužena do Gmündu a v roce 1871 až do Vídně. Záhy byla železnice převedena na páru. Železniční napojení na Prahu přišlo v roce 1874. V roce 1848 byla otevřena továrna Koh-i-noor Hardtmuth. V roce 1895 byl předními měšťany a průmyslníky, včele s Augustem Zátkou, založen Český akciový pivovar (dnes národní podnik Budějovický Budvar). V roce 1908 bylo otevřeno nové vlakové nádraží. Architektem secesní budovy byl Gustav Kulhavy. V roce 1909 byl zahájen provoz městské hromadné dopravy – začala jezdit elektrická tramvaj. Přestože jednotky americké armády kontrolovaly koncem 2. světové války rozsáhlé oblasti jz. od Českých Budějovic, kvůli průběhu demarkační čáry nemohla americká vojska do města vstoupit. Poválečné vysídlení Němců z Českých Budějovic postihlo asi 7 500 lidí (přibližně 16 % obyvatelstva). 1. ledna 1949 se České Budějovice staly správním centrem nově zřízeného Českobudějovického kraje, při další správní reformě se staly 1. července 1960 centrem Jihočeského kraje. V roce 1991 se Budějovice staly univerzitním městem, když byla založena Jihočeská univerzita. Od roku 2000 se staly Budějovice krajským městem nového Budějovického kraje, který byl v květnu 2001 přejmenován na Jihočeský kraj. V srpnu 2002 postihly Budějovicko mohutné povodně, při nichž Malše a Vltava zaplavily velkou část města včetně historického centra a způsobily značné škody.

Pamětihodnosti

České Budějovice jsou častým cílem turistů z Německa, Rakouska, ale též z Asie a dalších částí světa. Jednak samy mají mnoho cenných historických památek, jednak jsou přirozeným centrem turisticky atraktivního Jihočeského kraje. Nejvíce památek je v městské památkové rezervaci v historickém centru, zejména:

- Náměstí Přemysla Otakara II. s barokní Samsonovou kašnou a radnicí postavenou mezi lety 1727–1730
- Barokní katedrála svatého Mikuláše a Černá věž

- Kaple Smrtných úzkostí Páně za katedrálou
- Piaristické náměstí, přilehlý gotický dominikánský klášter s kostelem Obětování Panny Marie a pozdně renesanční Solnice.
- Železná panna a Rabenštejnská věž jsou obrannými věžemi z 14. století a jedním z mála pozůstatků gotického opevnění města.

Dalšími památkami jsou např.:

- Kostel svatého Jana Křtitele a svatého Prokopa z počátku 13. století
- Morový špitál s kostelíkem Nejsvětější Trojice
- Meteorologický sloup

Dívčí kámen (též Maidstein nebo Menštein) je zřícenina gotického hradu u městečka Křemže. Stojí v nadmořské výšce 470 m na skalnatém vrchu ze tří stran obtékaném Křemžským potokem u jeho soutoku s Vltavou. Místo, na kterém hrad stojí, bylo osídleno již v pravěku. Zřícenina je chráněna jako kulturní památka a jeho okolí je od roku 1952 součástí stejnojmenné přírodní rezervace. V roce 1349 vydal král Karel IV. listinu, v níž povolil stavbu hradu bratrům Joštovi, Petrovi, Janovi a Oldřichovi z Rožmberka. Stavba hradu poté proběhla v dalším desetiletí. Prokazatelně hrad stál v roce 1383, kdy je uváděn pod německým názvem Maidstein. Oldřichův syn Jindřich III. z Rožmberka byl významným členem Panské jednoty a v roce 1394 na Maidštejně věznil zajatého krále Václava IV. Jindřich zemřel v roce 1412 a novým majitelem hradu se stal Oldřich II. z Rožmberka, který hrad na počátku husitských válek postoupil Vilémovi z Potštejna. V roce 1420 byl hrad obležen vojskem Jana Žižky, které pobořilo podhradní městečko, ale samotný hrad odolal. V roce 1426 se hrad vrátil zpět do rukou Oldřicha z Rožmberka, který z něj v posledních letech života učinil své sídlo. Když zemřel, připadl hrad jeho synovi Janovi z Rožmberka. Po Janovi hrad zdědil Petr z Rožmberka, který v roce 1506 na hradě provedl poslední opravy, ale nadále ho již neudržoval a v roce 1541 se hrad připomíná již jako pustý. Hrad byl tvořen složitým komplexem pohodlného dvoupalácového jádra, hospodářského předhradí, rozsáhlého vnějšího opevnění a latránu na úpatí kopce. Nejvyšší část hradu zaujalo obdélné hradní jádro tvořené dvěma paláci, které mezi sebou svíraly hradbami uzavřené nádvoří. Vstupovalo se do něj klenutým průjezdem ve středu východního paláce. Obě budovy byly třípatrové a v každém patře byly tři místnosti s plochým stropem. Osvětlovala je velká okna, ale ta byla kromě třetího patra z obranných důvodů obrácena jen do nádvoří. Na nádvořní straně třetího patra západního paláce byla malá arkýřová kaple s žebrovou klenbou. S výjimkou vstupní strany obíhal hradní jádro parkán. Podobně řešené hradní jádro použili Rožmberkové na Helfenburku. Pod jádrem se

nacházelo přibližně trojúhelníkové předhradí s okrouhlou věží na skále ve východním cípu. Přístup umožňovala opevněná cesta chráněná dvěma branami, z nichž první byla věžová. Třetí, taktéž věžovou branou, se vstupovalo do předhradí. První brána byla navíc hradbou spojena s parkánovou zdí okolo hradního jádra. Na toto opevnění navazovala také hradba latránu, která obíhala celé návrší s hradem. Samotná zeď se z velké části dochovala, ale podobu městečka neznáme. V období přibližně od konce husitských válek do poloviny 15. století bylo nutné posílit obranný systém hradu tak, aby mohl lépe odolávat případné palbě dělostřelectva. Na severní straně parkánu proto vznikly dvě obdélné dělostřelecké bašty a třetí byla postavena na jihu pod věží třetí brány. Pravděpodobně se jedná o jeden z nejstarších pokusů o zajištění účinné obrany před dělostřelbou. Podobným způsobem byly zajištěny další rožmberské hrady: Choustník a Zvíkov.

Dobrá Voda je místní část Horní Stropnice a poutní místo. Žije zde trvale necelá stovka obyvatel. V Novohradských horách je na sv. svahu Kraví hory barokní kostel jako dominanta lokality viditelná za jasného počasí až z Budějovicka, Třebońska atd. Dobrá Voda byla pro svou mírně radioaktivní vodu a polohu lokality s nejčistším vzduchem v Čechách vyhledávána jako lázeňské místo. Byla nejnavštěvovanějším poutním místem v českobudějovické diecézi, kam přicházeli poutníci nejen z Čech a Rakouska, ale i z Bavorska, Moravy a z Uher. Dobrá Voda i nedaleká Hojná Voda byly založeny jako lázeňská a poutní místa. Léčivé účinky zdejších pramenů byly známé od pradávna. Na konci 17. století se pasáčkovi z Bedřichova zjevila nad jedním pramenem Panna Maria. Krátce na to zde došlo k několika zázračným uzdravením. Osada se tak rozrostla, že 30. června 1707 byla povýšena na město. Protože sem proudily davy lidí, nechal zde hrabě Vojtěch Languevela Buquoy postavit chrám Panny Marie Těšitelky (1708–1715), faru a lázně. Vedle chrámu, zasvěceného Panně Marii Těšitelce, od neznámého stavitele, byl v roce 1718 postaven zámeček, buquoyská rezidence, v roce 1747 přibyla škola. Poutní sezóna trvala od sv. Floriána do sv. Linharta (5. května až 6. listopadu), přičemž každoročně přicházely desetitisíce poutníků (v prvních letech po postavení chrámu se odhadovalo až 60 tisíc lidí). Poutní procesí z Čech i Dolního Rakouska přicházela až do roku 1938. Po roce 1945 bylo obyvatelstvo městyse Dobrá Voda vystěhováno a začalo bourání budov, včetně buquoyské rezidence. Byl zasypán i hlavní pramen a hrozilo zboření kostela. V 60. letech byla na několik let tradice poutí obnovena. Za normalizace začala Dobrá Voda opět upadat. Po roce 1989 ožila zásluhou turistického ruchu a zásluhou rakouských účastníků bohoslužeb.

Hluboká nad Vltavou je město po obou březích řeky Vltavy zhruba 9 km severně od Českých Budějovic. Žije zde přibližně 5 500 obyvatel. Sídlo v podhradí někdejšího královského hradu Froburg (původně Wroburch), zbudovaného ve 13. století, se poprvé připomíná v roce 1378. Německý název hradu pochází od středohornoněmeckého slova

vrô, tj. „pán“ (blízce příbuzné je moderní slovo Frau) a znamenal tedy „Pánův hrad“ či „Hrad Páně“. Od počátků byl hrad zván též česky Hluboká, snad pro někdejší hluboký les či vyvýšenou polohu. Hrad Froburg vlastnil v druhé půli 13. století Čech z Budivojovic, kterému dal král Václav I. hrad do zástavy. Král Přemysl Otakar II. hrad Čechovi odebral a začlenil jej opět mezi královské hrady. Hluboká tak byla začleněna do králových hradních opor jako byly Písek, Bechyně, Vimperk, Myšenec, Protivín a Újezdec u Týna. Po smrti krále v bitvě na Moravském poli drželi krátce Hlubokou Vítkovci – Závíš z Falkenštejna se svým bratrem Vítkem. Po popravě Závíše z Falkenštejna na louce pod hlubockým hradem dne 24. srpna 1290 se hrad opět dostal do držení královské komory. Dne 16. listopadu 1351 zde (na pravém břehu Vltavy) došlo ke střetu ozbrojenců Jindřicha II. z Hradce a Petra ze Šternberka s oddíly Viléma z Landštejna a rakouského šlechtice Eberharda VIII. z Valsy (von Wallsee), která skončila porážkou Jindřicha z Hradce. Toto vojenské střetnutí je známo jako bitva u Zámostí. Císař Zikmund hrad se vsí zastavil Mikuláši z Lobkovic a od něj jej vykoupil v roce 1454 Jiří z Poděbrad a dal jej zapsat jako věno své druhé ženě Johance z Rožmitálu. Po smrti krále Jiřího se hradu zmocnil Jindřich Roubík z Hlavatec a královně Johance ho vrátil až poté, co mu byly zaplaceny válečné škody. Až na tuto epizodu byla tedy Hluboká v držení Johanky 21 let, z toho 17 let ji držela jako česká královna. Po smrti královny 12. listopadu 1475 přešla Hluboká do držení jejího bratra Jaroslava Lva z Rožmitálu a na Blatné. V roce 1490 bylo královské panství Hluboká zastaveno Vladislavem II. Vilémovi z Pernštejna. Po smrti Viléma z Pernštejna patřila Hluboká na krátký čas jeho bratru Janovi, který v roce 1534 Hlubokou postoupil svému švagrovi Ondřeji Ungnadovi ze Suneku. V roce 1561 vykoupila hlubocké panství od Suneků královská komora, od které panství v roce 1562 koupil Jáchym z Hradce. Jeho vnuk Jáchym Ondřej z Hradce v prosinci 1598 prodal Hlubokou Bohuslavovi Malovcovi

z Malovic. V roce 1622 byl Malovcům za jejich účast na stavovském povstání majetek zkonfiskován. Ferdinand II. pak hlubocké panství přenechal svému generálu Donu Baltasarovi de Marradas. Rodina Marradasů dne 1. října 1661 prodala hlubocké panství Janu Adolfu I. hraběti Schwarzenbergovi. V letech 1741 až 1742 (za válek o rakouské dědictví) byl hrad Hluboká obsazen

francouzským vojskem a opakovaně byl obléhán rakouským vojskem. Dne 25. května 1742 došlo nedaleko Hluboké k bitvě u Zahájí. V letech 1799–1800 za napoleonských válek bylo na Hluboké zimoviště ruského pluku. Ve 2. polovině 20. století došlo k velkým stavebním zásahům do podoby města a jeho extravilánu. Kvůli stavbě vodní nádrže Hněvkovice, která byla primárně vybudována jako zdroj technologické vody pro Jadernou elektrárnu Temelín, byla vysídlena a zbourána část Purkarce.

Z turistického hlediska je Hluboká nad Vltavou velice atraktivní, největším lákadlem pro návštěvníky je novogotický Zámek Hluboká. Stěny a stropy interiérů zámku jsou bohatě zdobeny dřevořezbami, zlatem, koženými a textilními tapetami nebo bruselskými tapiseriemi. Nachází se zde bohaté umělecké sbírky zahrnující obrazy evropských mistrů 16. až 19. století, barevné vitraje, keramiku z Delft, Německa i Asie, intarzovaný nábytek a osobní předměty členů rodu Schwarzenberg. Portréty na stěnách znázorňují nejvýznamnější členy tohoto rodu. Největší místností je zámecká knihovna s kazetovým stropem, který sem byl přenesen ze zámku Schwarzenberg. Návštěvníky zaujme i zbrojnice s historickými zbraněmi. V novogotické kapli (součást trasy Hostinské pokoje) se nachází oltář s velkou pozdně gotickou tzv. Netolickou archou.

Prohlídkové trasy

Reprezentační pokoje - Během prohlídky je návštěvníkům představeno tzv. piano nobile, tedy nejhonosnější pokoje zámku. Součástí trasy jsou apartmány kněžny Eleonory ze Schwarzenbergu, Ranní salon, Čítárna, Kuřácký salon, Malá a Velká jídelna, Knihovna a také zámecká Zbrojnice.

Soukromé apartmány - Tato trasa, procházející pokoji přízemí a prvního patra zámku, se soustřeďuje zejména na život posledního majitele JUDr. Adolfa ze Schwarzenbergu. Zpřístupněna je například Lovecká jídelna, Přípravná jídel, Mramorový sál, Adolfova pracovna a rovněž soukromé apartmány jeho manželky Hildy.

Kuchyně - Kuchyně s autentickým vybavením překvapí návštěvníka především svou rozlohou, jelikož součástí zdejšího kuchyňského provozu je tzv. Velká teplá kuchyně, Malá studená kuchyně, Vinotéka, Cukrárna, Přípravná cukrárny a kancelář. Na trase je k vidění rovněž osobní a jídelní výtah.

Hostinské pokoje - V říjnu 2017 byla otevřena nová prohlídková trasa v druhém patře zámku, která představí pokoje pro ubytování významných hostů a přátel Schwarzenbergů. Součástí trasy je i tzv. Stříbrnice.

Zámecká věž měří od nádvoří 52 metrů a na její vrchol vede 245 schodů. V případě špatného počasí je ovšem věž zavřena.

Zimní trasa - zámek Hluboká je otevřen celoročně a během zimního období je návštěvníkům zpřístupněna Zimní trasa, která je temperovaná.

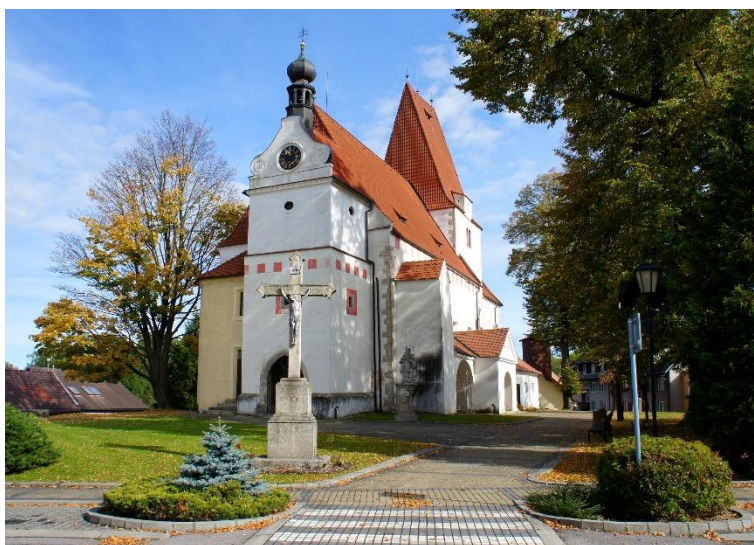
Kromě zámku se zde nacházejí další atraktivní cíle: Ohrada (lovecký zámek), Zoo Hluboká, golfové hřiště, Knížecí dvůr, Alšova jihočeská galerie. Ve městě je minipivovar. Bavorovicích a v Municích jsou vesnické památkové zóny. Přibližně 2 km jz. od města se nachází druhý největší rybník Česka Bezdrev.

Hojná Voda je ves v Novohradských horách, část obce Horní Stropnice. Leží nad Dobrou Vodou, na východním úbočí Kraví hory (953 m n. m.) a nedaleko Vysoké (1034 m n. m.). Žije zde kolem 30 obyvatel. Katastrální území Hojné Vody leží v přírodním parku Novohradské hory. Nachází se zde mnoho přírodních zajímavostí, například kamenných útvarů. Název vsi pochází od významu hojivá voda. První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1553, kdy sem Vilém z Rožmberka přivedl 26 usedlíků a dřevařů. Ti založili osadu jménem Vilémova Hora, zřejmě na počest Viléma z Rožmberka. Další zmínka o Hojné Vodě pochází z roku 1564, kdy byl objeven léčivý pramen. K jeho objevu se váže pověst o zraněném dřevorubci, jemuž se na nedalekém buku zjevila sv. Anna, která mu poradila, aby si ránu omýval vodou z pramene. Zakrátko se uzdravil. Událost se roznesla po kraji a lidé k pramenu houfně přicházeli. Proto zde na konci 16. století vzniklo poutní místo s jednolodním kostelem sv. Anny. Po postavení barokního

chrámu v nedaleké Dobré Vodě poutě v Hojně Vodě zanikly. Po roce 1945, po vystěhování původního obyvatelstva, kostel chátral a v roce 1963 byl zbořen. Po objevení léčivého pramene bylo založeno lázeňské centrum, které se může pochlubit řadou vzácných návštěv. V dobách největší slávy zde byli k vidění mimo Viléma z Rožmberka také Petr Vok z Rožmberka, příslušníci rodu Buquoyů, spisovatel a historik Zikmund Winter a další. V roce 1623 byla Vilémova Hora přejmenována na Heilbrunn a její české jméno jí pravděpodobně dal František Palacký. Zikmund Winter zde napsal část svého historického románu Mistr Kampanus. V roce 1938 v městyši Hojná Voda žilo více než 600 obyvatel, z toho 15 Čechů. Po válce, z níž se větší část mužů nevrátila, bylo obyvatelstvo vystěhováno. V roce 1949 zde bylo vytvořeno zakázané hraniční pásmo, a více než polovina domů byla zbořena. V 60. letech sice došlo k zpřístupnění Hojné Vody, ale až do roku 1989 byly Novohradské hory téměř neznámou oblastí, ve které „vládla“ pohraniční stráž. Všechny pokusy obnovit proslulost zdejších lázní sice ztroskotaly, ale Hojná Voda se stala turistickým centrem jak v létě (cyklisté), tak v zimě (lyže). V Hojně Vodě čp. 24 (napravo od současné budovy čp. 23) se narodil v roce 1914 vojenský letec František Binder. Prales Hojná voda se nachází v katastru sousedních Starých Hutí, na východním úbočí Vysoké (1034 m n. m.). Je složen převážně z bukového a smrkového porostu. Byl založen ve stejné době, jako Žofínský prales, jenž byl založen hrabětem Buquoyem a nachází se kousek od Černého Údolí. Dá se odtud jet na Pohorskou Ves, Leopoldov a Pohoří na Šumavě s Pohořským potokem. Pro pěší a cyklisty vede také cesta z Čech do Rakouska směrem na Weitru (Vitoraz).

Horní Stropnice (do roku 1950 jen Stropnice) se nachází v přírodním parku Novohradské hory, asi 12 km jv. Trhových Svin. Žije zde přibližně 1 500 obyvatel. Obec bývala původně malou osadou nacházející se na okraji neosídleného pohraničního hvozdu, v území, které věnoval roku 1185 český kníže Bedřich jako léno Hadmarovi z Kuenringu. Samotná Stropnice vznikla někdy koncem 12. století, v roce 1259 vlastnil její jednu polovinu Vok I. z Rožmberka,

druhá část patřila Albertovi z Boršova, jenž se později psal ze Stropnice. Právě v této druhé části vsi stávala až do 15. století tvrz, ta byla za husitských válek vypálena. Jeden díl osady získal následně dědictvím nebo koupí Smil z Hradů a v roce 1300 jej prodal vyšebrodskému klásteru. Během první poloviny 14. století byly obě části vsi spojeny, Stropnice se stala městečkem a obdržela vlastní znak. V roce 1359 ji celou drželi Rožmberkové. V roce 1486 podlehla značná část městečka zkáze při požáru. Po smrti Petra Voka z Rožmberka (1611) zdělili Stropnici společně s novohradským panstvím Švamberkové a v rámci pobělohorských konfiskací přešla v roce 1620 do vlastnictví císařského generála Karla Bonaventury Buquoye. Zdejší řemeslníci obdrželi v roce 1608 rozsáhlá privilegia, později potvrzená Buquoyem. Dobře se tu dařilo tkalcovství, v místě působil až do roku 1895 vlastní pivovar. Po zániku feudálního zřízení se Horní Stropnice stala roku 1849 samostatnou obcí. Co se týče jejího hospodářského rozmachu, doplatila především na značnou vzdálenost od železnice; zamýšlená trať přímo přes městečko zůstala pouze v projektu. Přesto se z Horní Stropnice stalo centrum podhůří Novohradských hor, vzniklo zde muzeum, spořitelna, pošta, strojní pletárna, sodovkárna, elektrárna, cihelna, pila, cementárna a dařilo se spolkovému životu. Od roku 1888 pracovala zdejší důležitá továrna na výrobu zemědělských strojů. V letech 1938 až 1945 bylo území obce v důsledku uzavření Mnichovské dohody přičleněno k nacistickému Německu. Ačkoli jisté přerušení čilého života městečka přinesl odsun německého obyvatelstva provedený po 2. světové válce, dokázala si Horní Stropnice udržet postavení střediska celé přilehlé oblasti a zůstala výchozím bodem na cestě do Novohradských hor.

Kaplice (jednotné číslo) je město 15 km jv. od Českého Krumlova na řece Malši při sz. okraji Novohradských hor. Žije zde přibližně 7 500 obyvatel. Historické jádro města je od roku 1990 městskou památkovou zónou. České jméno města je obvykle spojeno s kaplí sv. Marie, která byla postavena na místě dnešního kostela sv. Floriána. První písemná zmínka o městě pochází z listiny z roku 1257, v níž papež Alexandr IV. uděluje mariánskému kostelu v Kaplici právo vydávání odpustků. V roce 1317 vyměnil Bavor III. s bratry Vernerem, Rackem a Přibíkem, rytíři z Vitějovic, pořešínské panství a s ním i tržní městečko Kaplice za jejich majetek ve Vitějovicích. Ti se potom psali "z Pořešína". Městská práva má Kaplice od roku 1382, již předtím byla zmiňována jako městečko a i později byla vedena jako městys. 8. října 1718 vypukl požár, při kterém během dvou hodin vyhořela podstatná část města. Dne 15. července 1872 vypukl další požár, při kterém opět vyhořela velká část města. Po rozpadu Rakousko-uherské monarchie a skončení 1. světové války kapličtí občané německé národnosti odmítli uznat hranici nového československého státu v hranicích dřívějšího Království českého a chtěli se připojit k Hornímu Rakousku. V polovině listopadu byl v Kaplici zatčen a do Lince internován pražskou vládou jmenovaný emisar Benno Castelinni

a Němci odmítli i nadále být vůči ČSR loajální. Proto byly 3. prosince 1918 do Kaplice poslány roty českobudějovického 1. československého pěšího pluku a v Kaplici byla zřízena vojenská posádka. 9. července 1936 byla Kaplice povýšena na město. Až do konce 2. světové války zde převažovalo německé obyvatelstvo. V roce 1938 byla Kaplice po podpisu Mnichovské dohody přičleněna k nacistickému Německu jako součást župy Oberdonau. Do roku 1960 byla Kaplice okresním městem.

Kleť (1087 m n. m.) je nejvyšší hora Blanského lesa, který je součástí Šumavského podhůří. Na jejím vrcholu stojí nejstarší kamenná rozhledna v Čechách – Josefova věž a roubená horská chata s restaurací chráněná jako kulturní památka – Tereziina chata. Hora Kleť nese jedno z vůbec nejstarších zaznamenaných pojmenování hor v Čechách. První písemná zmínka o jejím jménu pochází z roku 1263, kdy je uváděna jako mons Nakletti, další záznam z roku 1318 ji zmiňuje jako mons Naclati. Z těchto dokladů se usuzuje na původ jména ze staročeského slova klětb ve významu bouda, komůrka, sklep zřejmě podle nějaké skalní skrýše anebo ze staročeského slova klatb ve významu hrot, špice. Německý název Schöninger vznikl překladem z pojmenování Krasletínská hora (po blízké vsi Krasetín – dříve Krasletín), neboť verschöner znamená krásnit (kraslit). Na sz. úbočí hory se nachází přírodní rezervace Kleť, kde jsou chráněny přirozené bučiny s jedlí bělokorou a suťové lesy vyšších poloh. Tato rezervace si zachovala původní bukový les-prales takový, jaký se v podhorských polohách vyskytoval na mnoha místech střední Evropy, ale na většině míst byl nahrazen např. smrkovými porosty. Některé rostliny a mravenci jsou glaciálním reliktem a jinde než v Blanském lese se u nás nevyskytují. V rezervaci se nacházejí i geologické zajímavosti. Na jz. svahu hory se rozkládá jedna z nejvýznamnějších mravenčích superkolonií v Evropě. Na vrcholu hory byla v letech 1822–25 vystavěna knížetem a vévodou krumlovským Josefem II. ze Schwarzenbergu vůbec první kamenná rozhledna v Čechách. Kníže tímto krokem cílil na rozvoj místní turistiky, neboť byl sám vášnivým milovníkem cestování a turismu. Rozhledna, která byla pojmenována na počest svého stavitele – Josefova věž, nabízí za příznivého počasí rozhled až k Alpám, na Lipno, či elektrárnu Temelín. Je vysoká 20 metrů a na její vrchol vede 110 schodů. U Josefovy věže stojí roubená horská restaurace Tereziina chata s ubytovacím zařízením, vybudovaná v roce 1925. Tereziina chata, pojmenována podle své patronky – manželky jihočeského mecenáše Jana Nepomuka II. ze Schwarzenbergu, bývá hlavním cílem místní turistiky. V blízkosti chaty a rozhledny se nacházejí i nejvýše položené sluneční hodiny v Čechách. Na vrcholu nelze přehlédnout televizní vysílač pro jižní Čechy vysoký 175 metrů, který byl postaven v roce 1978. Kousek pod vrcholem stojí hvězdárna, která náleží ke světové špičce v oblasti zkoumání planetek. Na její počest je nazvána planetka (2199) Kleť. Byla postavena v letech 1957–1958. Je součástí Hvězdárny a planetária v Českých Budějovicích a je též nejvýše položenou hvězdárnou v ČR. Hvězdárna se hlavně věnuje projektu KLENOT (anglicky KLEť Observatory Near Earth and Other unusual

objects observations Team and Telescope), pozorování blízkozemních a dalších neobvyklých objektů, tedy i "lovu" planetek. Hvězdárna provozuje dva dalekohledy: 0,57m (f/5,2) reflektor od roku 1993 a 1,06m reflektor KLENOT (f/2,7) od roku 2002. V letech 1966–1991 zde byl ředitelem Antonín Mrkos. Na hvězdárně bylo objeveno mnoho set planetek a několik komet. Veřejnost může hvězdárnu navštívit obvykle v květnu a červnu o víkendech, v červenci a srpnu pak každý den. Na svahu hory se nachází sjezdovka a lyžařský vlek. Z Krasetína na sv. úbočí vede na vrchol sedačková lanová dráha, dlouhá 1 792 m a překonávající během 15 minut převýšení 383 m.

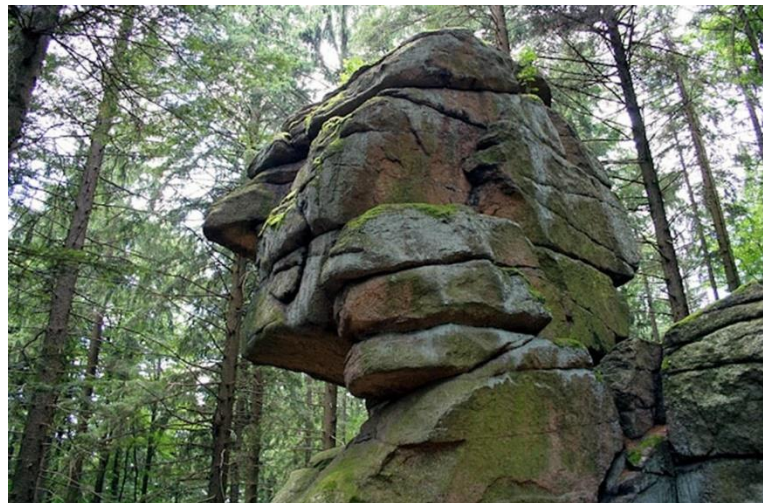
Kraví hora (962 m) vrchol v Novohradských horách. Od sousední Vysoké (1034 m) na JV a Kuní hory (925 m) na JZ je oddělena výraznými sedly. Jedná se o zalesněnou horu, jednu z dominant severní části pohoří, z dálky viditelnou dominantou sv. svahu je ves Dobrá Voda s poutním kostelem. Převažující dřevinou je smrk ztepilý. Na vrcholu a nedaleko od něj se nachází četné žulové skalní útvary, z nichž vyniká útvar zvaný Napoleonova hlava. Nedaleko od vrcholu stojí bývalá vojenská hláska, ocelová stavba zbudovaná v roce 1988. V té době sloužila jako pozorovatelná Československé lidové armády v rámci systému protivzdušné obrany. Po Sametové revoluci tento účel ztratila; po přestavbě v roce 2001 slouží veřejnosti jako volně přístupná rozhledna; na vrcholu jsou též umístěny telekomunikační antény. Stavba z ocelových trubek má celkovou výšku 37 m. Po točitém schodišti umístěném v ose rozhledny lze vystoupat na vyhlídkovou plošinu ležící 24 m nad patou stavby. Nad plošinou se nacházejí další

dvě patra sloužící pro telekomunikační techniku. Z rozhledny jsou dobře viditelné ostatní vrcholy Novohradských hor – na východě Mandelstein, na JV Vysoká, na jihu Tischberg a Aichelberg, na západě Kuní hora. Za zvlášť výborné dohlednosti jsou na jihu viditelné i Alpy. Západní obzor rámuje šumavské hory Smrčina, Plechý, Knížecí stolec, před nimi vystupuje Poluška s telekomunikační věží. Na SZ se tyčí Kleť s rozhlednou a televizním vysílačem. Na severu a SV je daleký rozhled na Třeboňskou pánev se zvláště zvrženou Českomoravskou vrchovinou v pozadí. Z blízkých měst lze spatřit na SV Nové Hradky a na východě České Velenice. U paty rozhledny je jednoduchý turistický přístřešek.

Kuní hora (925 m, původně Schreiberberg, Písařka) je vrchol v Novohradských horách, 1,5 km jz. od Hojné Vody. Od sousední Kraví hory (953 m) na SV je oddělena výrazným sedlem. Jedná se o jednu z dominant severní části pohoří. Je nejzápadnějším a nejnižším vrcholem takzvané Dobrovodské skupiny (dále do ní patří Kraví hora a Vysoká), která je velmi výrazná při pohledu z Novohradského podhůří či Lišovského prahu, protože je na severu oddělena zlomovým svahem vysokým cca 300 m. Na vrcholu a na severním svahu se nachází četné žulové skalní útvary vytvořené mrazovým zvětráváním a odnosem, které byly intenzivní v chladných obdobích pleistocénu a v menší míře pokračují i v současnosti. Jedná se o zalesněnou horu, převažující dřevinou je smrk ztepilý, s příměsí buku a javoru klenu. Skalnaté vrcholy Kuní hory byly dříve porostlé jalovcem a jižní svah byl využíván až do 60. let 20. století jako pastvina, poté zde byla vysázena smrková monokultura, která způsobila postupné vyhynutí jalovce.

Lužnice je řeka v jižních Čechách s horním tokem v Rakousku (Dolní Rakousy). Je to pravobřežní přítok Vltavy. Je dlouhá 208 km a odvodňuje území o rozloze 4235 km², průměrný průtok při ústí činí 24,3 m³/s, oproti ostatním jihočeským řekám má však velmi malý spád a teče pomalu. Relativně zachované přírodní koryto horního toku s četnými meandry působí díky rozlivům jako velký poldr, který výrazným způsobem snižuje povodňovou vlnu dále po toku. Lužnice také reguluje množství vody mnoha rybníků ve svém povodí (například Rožmberku již od dob Jakuba Krčína z Jelčan nebo napájecím kanálem Zlatá stoka). V minulosti byla na řece provozována voroplavba. Již

panovník Karel IV. stanovil předpisy péče o splavnění Lužnice pro dopravu dřeva (potvrzuje to zápis v archivu s datem 3. srpna 1366). Lužnice protéká Novohradskými horami, Vitorazskem, Třeboňskou pánví a Středočeskou pahorkatinou, celý horní tok Lužnice od hranic s Rakouskem až k Veselí nad Lužnicí je součástí CHKO Třeboňsko, jednoho z přírodně nejcennějších území jižních Čech, které je zařazeno do systému biosférických rezervací UNESCO. Koryto řeky je v úseku od Veselí nad Lužnicí k soutoku s Vltavou chráněné jako přírodní památka Lužnice. Lužnice patří u vodáků k oblíbeným českým řekám pro rekreační kanoistiku, zejména v úseku „rychlejší vody“ od Tábora k Bechyni.

Malše je řeka v jižních Čechách a v Horním Rakousku, významný pravostranný přítok Vltavy. Celková délka toku je 96 km (z toho 89,3 km v Česku). Plocha povodí měří 979 km² (z toho 869 km² v Česku). Pramení pod jménem Malsch v Rakousku na sv. úbočí hory Viehberg u obce Sandl, v úseku asi 22 km tvoří státní hranici a u Dolního Dvořiště definitivně vstupuje na území Česka. Z dalších obcí a měst, kterými protéká, jsou to například: Rychnov nad Malší, Kaplice, Římov a Doudleby. Na českém území řeka protéká Soběnovskou vrchovinou, v níž vytváří hluboce zaříznuté, místy až kaňonovité údolí, Kaplickou brázdou a Českobudějovickou pánví. Malše ústí do Vltavy v centru Českých Budějovic, v nadmořské výšce 385 m.

Mandelstein (874 m) je vrch v Novohradských horách v Dolních Rakousech. Nachází se severně od obce Moorbad Harbach, nedaleko hranice s Českem. Vrchol hory je tvořen mohutnou až 20 m granitovou skálou, na níž se vyskytují skalní mísy a byl vztyčen dřevěný kříž. Na úpatí skály se nachází chráněný přírodní výtvar – skalní brána Mandelsteintor. Nedaleko jižním směrem od vrcholu je památník německých vysídlenců z Československa v roce 1945 s dřevěnou kapličkou z roku 1994. Na vrcholové skále byla na jaře 2013 vybudována visutá kovová vyhlídková plošina s dalekohledem. Nabízí výhledy zvláště na Novohradské hory a Třeboňskou pánev. Je zde umístěna pamětní deska básníka Josefa Gangla, rodáka z Benešova nad Černou.

Nové Hrady jsou město v Novohradském podhůří poblíž hranic s Rakouskem, asi 30 km jv. od Českých Budějovic a 20 km jižně od Třeboně. Žije zde přibližně 2 500 obyvatel. Nové Hrady byly ve středověku významnou pohraniční pevností. V pramenech je doloženo slovanské hradiště, ve 13. století zde byl vybudován vrcholně středověký hrad (Gretzen) patřící rodu Vítkovců. V květnu 1422 byly Nové Hrady vypáleny a vyplněny husity. Dne 14. srpna 1467 byly opět vypáleny a vyplněny, a to vojsky Zdeňka Konopištského ze Šternberka, který stál v čele Jednoty zelenohorské – české katolické opozice proti českému králi Jiřímu

z Poděbrad, jehož byl tehdy stoupencem majitel Nových Hradů Jan II. z Rožmberka. Po roce 1620 se Nové Hradý staly rezidenčním městem Buquoyů, kteří zde sídlili až do roku 1945, a to nejprve v přestavěném rožmberském domě na náměstí, přebudovaném na barokní rezidenci, později v nově vybudovaném raně

klasicistním zámku na okraji historického centra města. V osadě Jakule bylo v roce 1796 zásluhou buquoyského nadlesního Vojtěcha Kastla zřízeno jedno z prvních lesnických učilišť v Čechách. V letech 1938 až 1945 byly Nové Hradý součástí Německa. V pozdějších měsících byli občané německé národnosti vysídleni. Po zřízení hraničního pásma byla v tomto pásmu velká část území obce; osady Jedlice, Mýtiny a Veverí zanikly. Přímo ve městě byla dvoje kasárna Pohraniční stráž, z toho jedna kasárna byla v klášteře servitů. Koncem roku 1989 bylo pásmo překážek na česko-rakouské státní hranici odstraněno.

Východní část území města (katastrální území Nakolice, Obora u Vyšného a Vyšné) byla k Československu připojena až 31. července 1920 jako součást tzv. Západního Vitorazska. Původně tato tři katastrální území náležela k Dolním Rakousům. Kulturní krajina v okolí Nových Hradů byla v roce 1996 prohlášena krajinnou památkovou zónou Novohradsko. Historické jádro je městskou památkovou zónou.

Hrad - přestavěný na zámek na skalnatém výběžku nad říčkou Stropnicí na JZ města. Zámek je od roku 2002 zapsán na Seznam národních kulturních památek. Je ve vlastnictví státu (správu zajišťuje Národní památkový ústav) a je přístupný veřejnosti. Gotický hrad byl podle archeologických nálezů postaven v době okolo poloviny 13. století. Poprvé zmíněn byl v roce 1279 zároveň s jeho majitelem Vítkovcem Ojřem ze Svin, jehož otcem byl Vítek z Klokot. Později byl hrad v držení dalších Vítkovců – pánů

z Landštejna a od roku 1359 Rožmberků. V 16. století byl hrad těžce poškozen – nejprve při požáru a výbuchu střelného prachu od blesku v roce 1573 a poté při poměrně silném zemětřesení v roce 1590. Proto byl opraven a nově opevněn podle návrhů italského architekta Antonia Canevalle. Smrtí posledního Rožmberka Petra Voka v roce 1611 přešlo panství na

základě dědické smlouvy do majetku pánů ze Švamberka. Od roku 1635, kdy si Buquoyové nechali na novohradském náměstí vybudovat pohodlnou rezidenci, sloužil hrad pouze k hospodářským účelům (bydlení panských úředníků, lesní správa, od konce 18. století rodinný archiv Buquoyů a knihovna). Po 2. světové válce bylo Buquoyům panství zkonfiskováno a předáno do péče státu. V 50. letech 20. století byla v části hradu zřízena expozice převážně hyalitového skla, zbytek sloužil nadále jako byty a později část také jako lidová škola umění a kulturní středisko. V 80. letech prošel hrad rozsáhlou rekonstrukcí. V roce 2000 byla vybudována nová expozice a v roce 2002 hrad přešel do správy Státního památkového ústavu, dnes Národního památkového ústavu.

Zámek - klasicistní trojkřídlá dvoupatrová stavba s jednopatrovými přístavky při bočních křídlech, která sloužila hraběcí rodině Buquoyů k rezidenčním účelům od postavení v roce 1806 do roku 1945. Okolo vede trasa NS Paměti Novohradska. Od roku 1963 je chráněn jako kulturní památka.

Buquoyská rezidence – na tomto místě stávalo nejdříve několik samostatných domů, které zde nechali postavit Rožmberkové. Jejich spojením a přeměnou v celý komplex vznikla v letech 1634–1635 podoba tzv. městského paláce. To vše na pokyn hraběnky Marie Magdalény z Biglia, která po příchodu do Nových Hradů v roce 1626 odmítla obývat už nevyhovující hrad. Buquoyové v rezidenci sídlili až do počátku 19. století, kdy se přestěhovali do nově zbudovaného zámku. Poté byla rezidence využívána jako kanceláře hospodářského a stavebního úřadu panství a jako byty zaměstnanců. Po roce 1945 ji užíval lesní závod. Dnes slouží jako hotel a restaurace.

Kovárna – poprvé připomínána v roce 1719, kdy ji vlastnil kovář Ferdinand Grössinger a je pravděpodobné, že byla postavena právě v této době. Celý objekt se skládá z obytné části, chléva, stodoly a vlastní kovářské dílny. Kovářská živnost tu byla provozována po téměř 200 let. Poté objekt sloužil k bydlení. V roce 2000 odkoupilo bývalou kovárnu město a zrekonstruovalo ji podle dochovaných záznamů. V objektu je možno vidět plně funkční historickou kovárnu, sbírku kovářského náradí i tradiční výrobky.

Kostel svatého Petra a Pavla – farní, poprvé zmiňován v roce 1284. Tato raně gotická stavba byla spolu s městem zničena husity v roce 1425 a vojskem Zdeňka ze

Šternberka v roce 1467. Nová stavba byla dokončena okolo roku 1590. Z této doby pochází švábská síťová klenba presbyteria, nejdokonalejší v jižních Čechách. V roce 1726 došlo k sesazení poškozené renesanční střechy a věže a nahrazení typickou barokní osmistěnnou cibulovou bání s lucernou.

Klášter Božího Milosrdenství Rodiny Panny Marie – klášter servitů u kostela sv. Petra a Pavla. Založil jej v roce 1677 majitel panství hrabě F. Buquoy jako poděkování Panně Marii za uzdravení z těžkého zranění v bitvě s Turky. Po roce 1990 obnoven především díky darům z Rakouska.

Radnice – renesanční radnice v sz. rohu náměstí Republiky. Poprvé připomínána v roce 1593 jako obecní dům. Její renesanční původ prozrazují křížové hřebínkové klenby v přízemí. Radnice byla spojena s městským pivovarem v zadním traktu budovy, který byl po požáru v roce 1906 předělán na hospodu, později na sýrárnu. V roce 1749 byla radnice přestavěna do barokní podoby a o téměř sto let později je datován dřevěný strop v místnostech a věžička s hodinami a zvonem. Fasáda v průčelí je vyzdobena znaky města a rodu Buquoyů.

Buquoyská hrobka - pohřebiště šlechtického rodu Buquoyů na východním konci hřbitova, založeného v roce 1810. Hrobka byla postavena v novogotickém stylu v letech 1902–1904 podle projektu pražského architekta Josefa Schulze, autora hlavní budovy Národního muzea v Praze. Stavbu provedl panský stavitel Karel Bůžek. Nechal ji vybudovat velkostatkář a politik hrabě Karel Bonaventura Buquoy-Longueval (1854–1911), jmenovec císařského generála a vítěze na Bílé hoře, kterému císař Ferdinand II. 6. února 1620 daroval konfiskovaná panství Nové Hrady, Rožmberk a Libějovice. Hrobka byla prohlášena kulturní památkou a je zpřístupněna v rámci městských prohlídek.

Zevlův mlýn – první zmínka o nynějším Zevlově mlýně pochází z Novohradského urbáře z roku 1390. Součástí výstavy je plně funkční mlýnice a historické traktory.

Krajinná památková zóna **Novohradsko** se nachází v Novohradském podhůří a v Třeboňské pánvi. Jejím přirozeným centrem je město Nové Hrady. Novohradsko bylo jako historická kulturní krajina mimořádné hodnoty prohlášeno krajinnou památkovou zónou v roce 1996. Novohradsko jako kulturní krajina bylo postupně přetvářeno již od 12. století, za panství rakouských Kuenringů. Jeho správním centrem přibližně od druhé poloviny 13. století bylo město Nové Hrady s významným hradem, kdy na tomto území začal převládat vliv jihočeských Vítkovců. Kolonizace této oblasti probíhala ve 13. a 14. století, v severní lesnaté oblasti pak byla dokončena v 18. století v důsledku rozvoje místního sklářství a železářství. Držitelem novohradského panství

byl po více než tři staletí, konkrétně v letech 1620–1945, šlechtický rod Buquoyů. S tím rodem je také spojen vznik zdejší komponované kulturní krajiny, která na Novohradsku začala být vytvářena – původně ještě v barokním duchu – od první čtvrtiny 18. století. S přetvořením tzv. Terezina (Terčina) údolí říčky Stropnice jz. od města do podoby krajinářského parku je od roku 1768 spojeno jméno Jana Nepomuka Josefa Buquoye. Velký podíl na formování tohoto krajinného parku měla od roku 1781 jeho manželka Terezie, pocházející ze šlechtického rodu Paarů. Mezi zaniklé památky z tohoto období patřila tzv. Vesnička, uměle vybudovaná sentimentálně-romantická osada. Definitivní podoba komponované krajiny v okolí Nových Hradů byla dotvořena v průběhu 19. století, již po výstavbě Nového zámku. Součástí krajinářského parku byly nové kočárové cesty, umožňující prohlídku komponované krajiny, další drobné stavby a v neposlední řadě i úprava původních bažantnic a alejí. Na území krajinné památkové zóny se nachází řada kulturních a přírodních památek. Městská památková zóna Nové Hrady zahrnuje téměř čtyři desítky nemovitých světských i sakrálních památek – od kostela sv. Petra a Pavla, kláštera, hradu a zámku, až po měšťanské domy a řemeslné objekty. Do krajinné památkové zóny patří i tvrz Cuknštejn a Buquoyská hrobka. Na území krajinné památkové zóny nebo v jejím nejbližším okolí se nachází i několik zvláště chráněných území přírody, především národní přírodní památka Terčino údolí nebo přírodní památka Sokolí hnízdo a bažantnice.

Lovecký zámek **Ohrada** je barokní zámek 2 km od Hluboké nad Vltavou, v němž sídlí muzeum lesnictví, myslivosti a rybářství Národního zemědělského muzea, jedno z nejstarších českých muzeí. Stojí na břehu Munického rybníka v těsné blízkosti zoologické zahrady Hluboká. Je chráněn jako národní kulturní památka. Zámek Ohrada nechal v letech 1708–1713 mezi Munickým a Zvolenovským rybníkem v barokním slohu postavit kníže Adam František Schwarzenberg (1680–1732) podle projektu pražského architekta Pavla Ignáce Bayera, jenž se také podílel na přestavbě hlubockého zámku. Na dostavbě zámku se podílel Anton Erhard Martinelli. Hlavním účelem zbudování

Ohrady bylo získat nedaleko schwarzenberského sídla zázemí k pořádání parforsních honů a loveckých slavností. Nejdříve byla na západě postavena zbrojnice, následně jižní a severní křídlo, kde byly umístěny maštale a psince, a teprve potom byla stavěna hlavní budova s loveckým sálem a kaplí sv. Eustacha. Tato kaple měla podle

dochovaných architektonických plánů stát u jižního křídla zámku tam, kde nyní kolem zámku vede silnice na Bezdrev. Přeložka cesty však nebyla schválena, proto byla kaple nakonec

zbudována v prvním poschodí zámku. Strop kaple sv. Eustacha s motivem Svaté Trojice vymaloval v roce 1715 Georg Werle, oltář sv. Huberta po Werlem dokončil v roce 1720 J. André a mj. na něm domaloval schwarzenberský erb, autorem oltářního obrazu pak je vlámský malíř Pieter van Roy. K výzdobě budovy zámku Adam František pozval mnoho známých umělců své doby. Štuky dělal Franz Carobbio, krby Oldřich Mánes a vídeňský malíř Georg Werle zhotovil stropní fresku s tématem řecké pověsti

o bohyni lovu Artemis. Velké olejomalby, jenž v minulosti zdobily sál a nyní se nacházejí v Rakousku, pocházejí z dílny skotského malíře Johanna Georga Hamiltona (1672–1737), v letech 1709–1718 schwarzenberského dvorního malíře. Poté, co byl

Adam František v roce 1732 nešťastnou náhodou při lovu smrtelně zraněn samotným císařem Karlem VI., zámek nadále sloužil svému původnímu účelu. Již v roce 1842 Jan Adolf II. založil na zámku první muzeum, kam soustředil rozšiřující se sbírky loveckých trofejí a vycpanin. Během své existence sloužila budova lesnickému úřadu, několikrát tam byl umístěn

vojenský špitál a na začátku 2. světové války sídlo zabavily německé úřady. Po válce zámek převzal stát a v jeho vlastnictví Ohrada zůstává dodnes. V letech 1986–1990 proběhla v budově velká rekonstrukce. Vznik muzea je spjat s osobou lesního adjunkta Václava Špatného (1807–1882), jehož vynikající preparátorské práce podnítily tehdejšího majitele panství,

Jana Adolfa II. (1799–1888), k založení veřejného lesnického a loveckého muzea. Slavnostním otevřením 15. října 1842 za přítomnosti knížete se tak Ohrada stala druhým nejstarším muzeem v Čechách po Národním muzeu (založeno 1818) a čtvrtým nejstarším v ČR. S pomocí systematické práce V. Špatného, jenž se stal prvním správcem muzea, tam Schwarzenberg začal shromažďovat paroží a lovecké předměty, jež další majitelé obohacovali o myslivecké a lesnické rarity z celého schwarzenberského panství a muzeum se stalo respektovanou institucí. V roce 1939 založil správce František Janovský na podnět Adolfa Schwarzenberga jako živou součást muzea malou zoologickou zahradu zaměřenou na středoevropskou faunu Zoo Ohrada, nyní ve správě Jihočeského kraje, mající dosud v užívání část severního křídla zámku. V roce 1947 byl zákonem Lex Schwarzenberg rod Schwarzenbergů připraven o veškerý rodový majetek, čímž byl vyvlastněn i zámek Ohrada a stal se tak majetkem státu. V roce 1949 jej na 12 let dostaly do správy Státní lesy a od roku 1961 muzeum Ohrada spravuje Československé zemědělské muzeum, dnes pod názvem Národní zemědělské muzeum Praha. V roce 1964 byla expozice obohacena o lesnické a myslivecké sbírky ze zámku Konopiště a o rybářské sbírky muzea na Kačině. Stálé expozice ohradského muzea vystavují na více než 1000 m² na 2000 předmětů, což je pouhá desetina celkového počtu exponátů z depozitářů muzea. Návštěvníky mj.

přitahuje sbírka parohového nábytku v hodovním sále či trofej jelena uloveného Adamem Františkem v roce 1730, jež byla na výstavě v Berlíně v roce 1937 prohlášena světovým rekordem, který si udržela až do roku 1980. Pro nejmladší návštěvníky jsou na několika místech areálu připraveny stolky s dovednostními, výtvarnými a znalostními úkoly, na prvním nádvoří jsou pak k dispozici lavice se stoly.

Stálé expozice

- Vývoj myslivosti (lovecké zbraně, ornitologická sbírka preparátů, preparáty mysliveckých psů, vycpaniny: poslední český vlk z r. 1874, poslední český medvěd z r. 1856)
- Vývoj lesnictví (lesnické nástroje, sbírka lesnických uniforem z 19. a 20. století, pěstování lesních porostů)
- Vývoj rybářství (rybářské náčiní, vycpaniny ryb)
- Expozice Sokolnictví
- Sallačova sbírka jelenovitých – ceněná kolekce trofejí různých druhů jelenovitých; Vilém Sallač (1852–1927) byl profesorem na německé lesnické škole v Bělé pod Bezdězem; svou sbírku poprvé vystavil v roce 1908 v Praze na 60. valné schůzi České lesnické jednoty
- Dřevařství (dřevařské nástroje, vývoj těžby a dopravy dřeva, choroby stromů a kalamity)
- Život lesa
- České puškařství
- Pohádkové sklepení – samostatně přístupní mini expozice pro děti

Pořešín je zřícenina hradu asi 4 km severně od Kaplice. Nachází se jv. od stejnojmenné vsi na skalním ostrohu nad levým břehem Malše v nadmořské výšce 525 m. Od roku 1963 je hrad chráněn jako kulturní památka. Hrad Pořešín byl zařazen mezi zastavení na česko-rakouské stezce po hradech a zámcích, nazvané Zemská cesta. Hrad založili na přelomu 13. a 14. století příslušníci rodu Bavorů ze Strakonice jako správní centrum svých vzdálenějších majetků. Pravděpodobným zakladatelem byl Bavor III. ze Strakonice. První písemná zmínka pochází z roku 1312, kdy dosavadního purkrabího Jana z Vracova vystřídal jakýsi Vojtěch. Již v roce 1317 však Bavorové Pořešín vyměnili za Vitějovice a noví majitelé začali používat přídomek z Pořešína. Působili především ve službách Rožmberků, ale Markvart z Pořešína zastával ve druhé polovině 14. století významné zemské úřady. Markvartovi synové se věnovali církevní dráze, a panství tedy před rokem 1408 zdědil jeho nezletilý vnuk Markvart II. z Pořešína. Ten však v roce 1418 zemřel dva roky po dosažení plnoletosti a hrad zřejmě ovládl jeho bývalý poručník Hroch z Maršovic. V roce 1423 se pokusil Jan Žižka dobýt hrad zradou, ale neuspěl. Později hrad obsadil Oldřich z Rožmberka a po smrti bratrů z Maršovic mu v roce 1434 císař Zikmund postoupil své odúmrtní právo. Oldřich pořešínské panství připojil k Novým Hradům a zdejší hrad nechal jako nepotřebný pobořit. O pořešínské panství se potom ještě soudil Jan z Křemže, příbuzný Markvarta z Pořešína. Přestože byl v roce 1439 zajat a po několika letech popraven Oldřichem z Rožmberka,

trvaly soudní spory až do 60. let 15. století. Podle archeologických nálezů byl hradní palác v blíže neznámé době po opuštění hradu využíván k bydlení. O hrad pečuje sdružení Hrady na Malši, které provádí zabezpečovací práce, archeologický výzkum a snaží se místo oživit různými kulturními akcemi. V budově před hradním areálem bylo sdružením zřízeno hradní muzeum s hmotovou rekonstrukcí hradu z doby před jeho zánikem. Pohled na hradní komplex je částečně degradován novodobou srubovou stavbou umístěnou v areálu hradu mezi dvěma příkopy.

Římov je obec asi 14 km jižně od Českých Budějovic v nadmořské výšce 480 m. Žije zde přibližně 1000 obyvatel. V obci se nachází poutní kostel svatého Ducha, Loreta (Svatá chýše) a železniční muzeum Roubenka, v okolí obce je pašijová cesta a vodní nádrž Římov. V centrální části katastrálního území Římovy byla v roce 1996 vyhlášena Krajinná památková zóna Římovsko. V okolí dnešního Římovy bylo slovanské osídlení nejpozději v 8. století. Vlastní ves byla založena pravděpodobně ve 13. století, první písemná zmínka o Horním Římově však pochází až z roku 1383. V roce 1395 je v Dolním Římově připomínána původní tvrz. V době svého založení ves patřila drobnému šlechtickému rodu, počátkem 15. století ji získali Roubíkové z Hlavatec, kteří zde vystavěli pevnou tvrz. Od roku 1541 patřila rodu Ojřů z Protivce, v této době v Římově vznikl pivovar. Ctibor Ojř z Protivce se zúčastnil stavovského povstání, za což mu byla v roce 1622 zkonfiskována část majetku včetně Římovského statku. V roce 1626 Římov získal majitel českokrumlovského panství Jan Oldřich Eggenberg, který jej však ještě téhož roku daroval českokrumlovské jezuitské koleji. Ta měla jeho výtěžek použít pro zajištění provozu chlapeckého semináře. V polovině 17. století došlo na návrh českokrumlovského jezuitského lékárníka Jana Gurreho k založení poutního místa s loretánskou kaplí a křížovou cestou. Kaple byla postavena jako kopie slavného Loreta v Itálii v letech 1648–1653 a kolem ní byly v letech 1652–1658 vystavěny čtvercové ambity. Pravděpodobně v letech 1672–1697 byl na východní straně přistavěn kostel sv. Ducha. Křížová cesta vznikala v okolní krajině postupně od roku 1658 až do první čtvrtiny 18. století. Díky nadaci Jana Kryštofa Malovce z Malovic zde od roku 1694 trvale sídlili dva jezuitští misionáři, starající se o duchovní zaopatření poutníků. V druhé polovině 17. století se pak ustálili pravidelné termíny poutí na svátky Nalezení sv. Kříže, Povýšení svatého Kříže a Navštívení Panny Marie a na svatodušní svátky. Místo navštívilo ročně 40 až 80 tisíc poutníků. Po církevních reformách Josefa II. množství poutníků dočasně zesláblo, ale již koncem 18. století nabylo původní intenzity.

Někdy před rokem 1661 jezuité ve vsi založili školu a v letech 1671–1691 postavili na místě někdejší tvrze barokní zámek. V roce 1771 byl jezuitský řád zrušen a římovský statek se dostal do správy náboženského fondu, od něhož jej v roce 1801 koupil kníže Josef ze Schwarzenbergu. Později se zde vystřídalo ještě několik soukromých vlastníků, ale od poloviny 19. století je již Římov samostatnou obcí.

Pašijová cesta – křížová cesta rozšířená na 25 zastavení. Unikátní pašijová cesta je v rámci Česka svým rozsahem naprosto výjimečnou ukázkou projevu barokní katolické zbožnosti. V krajině kolem obce umístěná zastavení začínají kaplí Loučení a končí kaplí Božího hrobu. Obsahovala obrazy a sochy, z nichž bylo mnoho po roce 1989 odcizeno. V roce 2013 bylo založeno občanské sdružení "Matice římovská", které navazuje na původní Matici, založenou v roce 1946.

Památná lípa Jana Gurreho – před kostelem, v roce 2008 byla vyhlášena jako Strom roku ve stejnojmenné anketě.

Římov je vodní nádrž vybudovaná v letech 1971-1978 na řece Malši u Římovu. Do užívání byla předána v roce 1977. Nádrž slouží jako zdroj pitné vody pro České Budějovice a široké okolí (přibližně 350 000 lidí). Z důvodů zajištění kvality vody je snahou udržovat v nádrži co nejvyšší množství vody. Nádrž má relativně malý objem. Hráz je sypaná kamenitá s jádrem ze sprašových hlín. Vzhledem k těmto faktům je retenční schopnost nádrže značně omezená. Při povodních je prioritou odvést vodu přes výpustní zařízení tak, aby nebyla ohrožena bezpečnost přehradního tělesa. Z těchto důvodů se vodní nádrž Římov nikdy nemohla a ani nebude významným způsobem podílet na omezení povodní na řece Malši.

Vzhledem k dlouhotrvajícím suchům v první čtvrtině 21. století a narůstající spotřebě vody se uvažuje o vybudování další nádrže dále proti proudu, a to v Chlumu na Malši u Kaplice.

Stropnice je řeka v jižních Čechách, dříve nazývaná potokem Borovanským. Je to nejvýznamnější pravostranný přítok Malše. Délka toku je 54 km. Plocha povodí měří 402 km². Řeka pramení na hranicích České republiky a Rakouska v Novohradských horách na svahu Vysoké v nadmořské výšce 780 m. Vlastní pramen je v Rakousku. Nejprve teče severním až sv. směrem. Pod Horní Stropnicí se na řece nachází vodní nádrž Humenice. Pod ní Stropnice protéká parkem Terčino údolí. Pod ústím Vyšenského potoka se řeka obrací k SZ. Tímto směrem proudí až k Borovanům, odkud dále pokračuje na západ. Vlévá se u Dolní Stropnice do řeky Malše na jejím 17. říčním km v nadmořské výšce 400 m.

Svatý Jan nad Malší je obec na severu Novohradského podhůří na temeni kopce Stráž (vrchol 631 m). Žije zde cca 600 obyvatel. Až do počátku 18. století se v místech

nynější vsi Svatý Jan prostíralo jen pusté návrší zvané Ločenická hora. V roce 1732 se zde údajně velešínskému faráři Riezenschopferovi zjevilo pět zářících hvězd, což dotyčný pokládal za znamení sv. Jana Nepomuckého a nechal na místě postavit kapli, věnovanou tomuto světcovi. Kaple byla vysvěcena v roce 1735 a postupem času se stala oblíbeným poutním místem, kolem něhož se začali usazovat obyvatelé. Na přelomu 70. a 80. let 18. století byla kaple přestavěna na kostel s ambity. V letech 1787 až 1789 přibyla škola a fara. V polovině 19. století čítala ves kolem 70 domů a 500 obyvatel české národnosti. V roce 1895 se v okolí Svatého Jana konalo velké vojenské cvičení za účasti císaře Františka Josefa I. Název vsi se v průběhu doby různil: Svatojanské hory, Hory Svatojanské, Svatý Jan, do nynější podoby byl úředně stanoven v roce 1924. Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého, jednolodní barokní stavba s trojboce zakončeným presbytářem, hranolovou věží v západním průčelí a sakristií v ose kostela na východním konci je kulturní památkou.

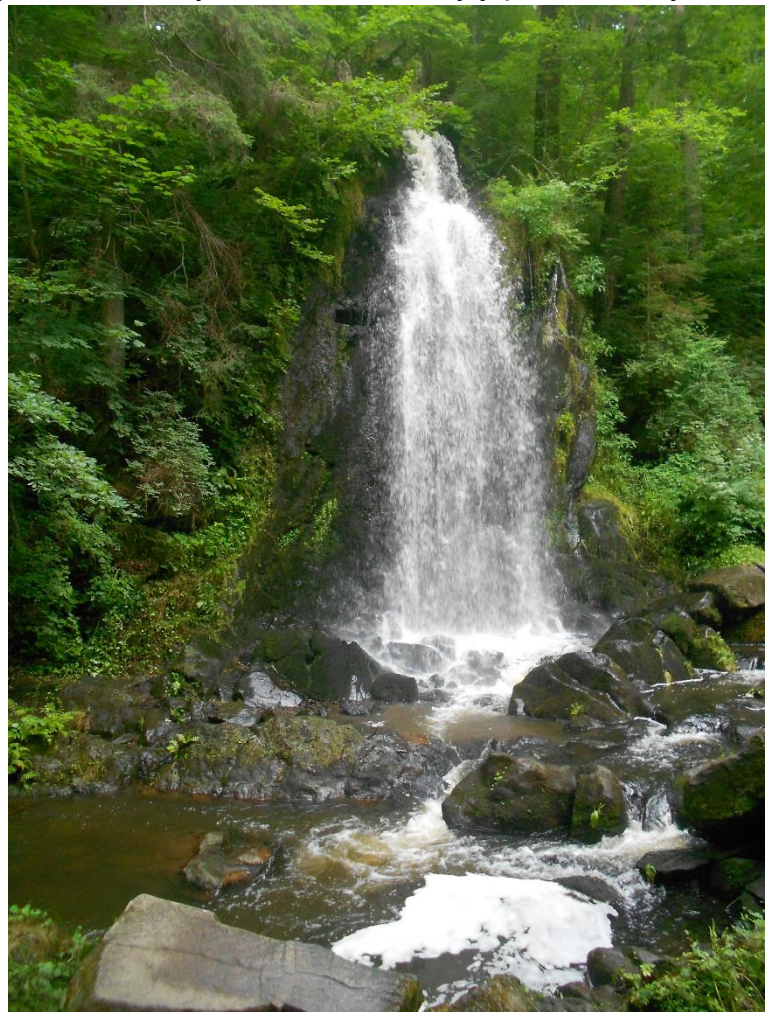
Terčino údolí (také Terezino údolí) je romantický krajinný park a národní přírodní památka v údolí říčky Stropnice nalézající se asi 1 km od Nových Hradů. Park včetně staveb a krajinařských prvků je současně chráněn jako kulturní památka. Romantický krajinný park (tzv. anglický park) v údolí říčky Stropnice nechal vybudovat

hrabě Jan Nepomuk Buquoy v roce 1756 na popud své manželky, hraběnky Terezie Buquoyové, po níž je park dnes také pojmenován. V době založení byl nazýván Valloncherie. Park vznikl v místech bažantnice, založené v roce 1667. Práce na budování parku řídil zahradník Ignác Fnoika. Původní rozloha parku byla 68,8 ha. Podoba parku vychází z tehdy módních romantických myšlenek Jeana-Jacquesa Rousseaua o pobytu ve volné a nespoutané přírodě. Na základě těchto myšlenek vznikly v té době v Čechách také další podobné krajinné parky, například v Krásném Dvoře, Veltrusech, Vlašimi či moravské Lednici. Podobně jako ve zmíněných parcích byl i v Tereziině údolí doplněn park mnoha romantickými stavbami. V letech 1788–1797 byla vybudována empírová budova „lázní“ nazvaná Venzelbau (podle stavebníka Václava Buquoye později Neugebau, česky Lázníčky), v roce 1803 byl postaven Modrý dům, ve kterém hraběnka až do roku 1817 trávila letní měsíce. Park byl také stále obohacován řadou

drobných architektonických a sochařských objektů, jakýchsi „pomníčků“, obsahujících poetické texty a zpravidla opěvující přátelství. V roce 1817 byl zřízen umělý vodopád vysoký zhruba 20 m, v roce 1852 byla postavena tzv. Švýcarská chata a v roce 1860 byly přestavěny hamerský dům a dům kolářův ve stylu anglické novogotiky. O další úpravy a renovaci parku se ve 40. letech 19. století zasadil Jiří Jan Jindřich Buquoy. Vedle stromů přirozeně v údolí rostoucích byl park osázen také exotickými dřevinami. Například u Modrého domu jsou dodnes dochovány přes 15 m vysoké cypřiše. Mezi další dřeviny patří vejmutovky a douglasky. Z místních dřevin je třeba zmínit řadu velmi starých stromů, především dubů. Mnohé z nich zde rostly už před vznikem parku, nejstarší exemplář (konkrétně jde o dub letní) s obvodem kmene 730 cm zde roste už zhruba 500 let. Ještě na počátku 20. století byl park poměrně dobře zachován a udržován, jak dokládá popis A. Cechnera. V roce 1936 byl park výrazně poškozen povodní, při níž byl mj. prakticky zničen Modrý dům, z něhož zbyly pouze trosky dvou obvodových stěn. Od roku 1949 je park chráněn jako národní přírodní památka, kromě toho podléhá park i objekty v něm dochované také památkové ochraně. Přesto byl park i zmíněné stavební objekty v době socialismu udržován nedostatečně a mnohdy i problematickým způsobem. Mnohé stavby byly obnoveny až v posledních letech, drobný architektonický mobiliář z části zcela zanikl. V parku je zřízen v roce 2007 rekonstruovaný okruh naučné stezky o délce 5 km. Současná rozloha parku je 138,3 ha. Na okraji Tereziina údolí je vybudována vodní nádrž Humenice, která zabraňuje devastujícím povodním v parku. V její blízkosti se nachází dobře zachovalá pozdně gotická tvrz Cuknštejn.

Trocnov (dříve Záluží) je ves, součást obce Borovany. Nachází se asi 3,5 km západně od Borovan. Jádrem vsi je malá návěs s kapličkou a několika statky. Většina z nich je dnes přestavěna, nevyskytují se zde žádné zvláštní zdobné štíty. První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1378. Od konce 14. století náležela Rožmberkům. Později připadla osada k českokrumlovskému arciděkanství. Od roku 1975 je Trocnov částí města Borovany. Rodiště Jana Žižky je vzdáleno necelé 2 km od vsi. Husitský vojevůdce se podle pověsti narodil na dnešním místě Žižkova dubu u Žižkova dvorce,

dnešního areálu Památníku Jana Žižky z Trocnova. Nemovitý majetek Žižka prodal v roce 1378 Rožmberkům. Na konci 15. století se dvorec stal majetkem augustiniánů z Borovan, kteří zde v 17. století postavili klášterní dvůr. V 50. letech 20. století byl objekt upraven na muzeum. Památník Jana Žižky z Trocnova je 11,4 ha velký areál. Jeho součástí jsou lesy, louky, samotný památník se sochou Jana Žižky, Mikšův dvorec, Žižkův dvorec - základy statku, ze kterého údajně husitský hejtman pocházel, dále muzeum a Žižkův pomník – pamětní kámen v místě původního Žižkova dubu, kde se vojevůdce podle pověsti narodil. Areál je od roku 1978 chráněn jako národní kulturní památka a funguje jako pobočka Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Od roku 2020 vzniká v areálu zcela nový Archeoskanzen Trocnov. Jedná se o model vrcholně středověké vesnice. Dokončený by měl být v roce 2024. Samotný památník navrhl profesor Josef Malejovský a vznikl v letech 1958–1969. Stavba má podobu komolého čtyřbokého jehlanu, na jehož vrcholu je umístěna socha Jana Žižky v nadživotní velikosti, která je směřována k JV. Vyroben je z liberecké žuly. Budova muzea vznikla z původně poplužního dvora borovanského kláštera. Ten vznikl v letech 1678–79 zřejmě z pozůstatků zdiva trocnovských dvorců. V muzeu jsou uloženy historické předměty, které byly nalezeny během archeologického průzkumu dvorců. V průběhu června až srpna 2011 došlo na celkovou rekonstrukci muzea, které fungovalo prakticky nepřetržitě od 70. let 20. století. V současnosti jsou zde vystaveny dobové listiny, model Žižkova rodného domu a předměty ze 14.–17. století.

Oppidum Třisov je keltské opevněné hradiště v katastrálním území obce Holubov. Nejjižnější oppidum na území Čech bylo důležitou stanicí na Vltavské obchodní stezce, po které se dovážela sůl ze solných polí v oblasti Alp přes Vyšebrodský průsmyk, podél Vltavy kolem keltských oppid Nevězice, Hrazany, Závist a dále přes Podkrušnohoří až na germánská území. Pozůstatky oppida jsou chráněny jako kulturní památka. Oppidum se nachází mezi vlakovou stanicí ve stejnojmenné vsi Třisov a zříceninou hradu Dívčí kámen. Je umístěno v hrdle meandru Vltavy nedaleko soutoku s Křemžským potokem. Nejvyšší bod oppida se nachází v 551 m n. m., od hladiny Vltavy jej odděluje velmi příkrý 120 metrů vysoký sráz. Toto návrší bylo velmi vhodné pro vybudování hradiště nejen z důvodu dobré strategické polohy (35 km severně od Vyšebrodského průsmyku), ale i z důvodu naleziště grafitu a železné rudy. Nejstarší doklady o osídlení území okolo Třisova pocházejí z doby bronzové (cca 2200–750 př. Kr.) a reprezentují je nálezy keramických nádob, bronzových zbraní a šperků. Po polovině 2. století př. Kr. zde existovalo keltské osídlení v podobě výšinného osídlení nad břehem Vltavy bez jakéhokoli opevnění. Kolem roku 120 př. Kr. byla zahájena stavba hradeb s kamenným lícem. Postupem času se sídlo rozrůstalo a svůj největší rozkvět zaznamenalo v 1. století př. Kr., kdy celková opevněná osídlená plocha zaujímal 26 ha. V době největšího rozkvětu byl Třisov důležitým regionálním centrem, ale netěšil se takové důležitosti jako ostatní oppida (Stradonice, Závist, Hrazany); hrál

však významnou roli v dálkovém obchodu i náboženském životě keltské společnosti. Jeho obyvatelé se zaměřovali především na řemeslnou výrobu než na zemědělskou činnost, z čehož plyne, že museli být víceméně závislí na zemědělských osadách tvořících jeho zázemí. Zánik Třísova byl podobný jako u severněji položených Hrazan: obyvatelé oppidum opustili na přelomu letopočtu a odnesli s sebou téměř všechny majetek. Důvodem byla expanze germánských kmenů na české území, kterému už nebyla tehdejší vyspělá keltská společnost schopna čelit. Tím se historie třísovského oppida uzavřela.

Velešín je město asi 8 km východně od Českého Krumlova na západním břehu vodní nádrže Římov. Žije zde přibližně 3 900 obyvatel. Osídlení v místě dnešního Velešína existovalo zřejmě ještě před založením hradu, jehož jméno bylo odvozeno od názvu dvora a jeho majitele Veleše. V souvislosti s výstavbou hradu se začala rozrůstat ves v místech dnešní ulice Latrán na levém břehu Malše. Ves spolu s hradem byla nejprve královským majetkem, výměnou se pak dostala do vlastnictví Ččce z Budějovic, později více než sto let patřila pánům z Michalovic (1283–1387) a poté Rožmberkům. Hrad posloužil Rožmberkům jako opěrný bod především za husitských válek, později zde trvale sídlila ovdovělá Perchta ze Šternberka, rozená z Kravař, koncem 15. století byl ale hrad opuštěn a postupně se stával zříceninou. Ves Velešín mezitím prosperovala a zástavba se od břehů Malše rozšiřovala jv. směrem k dnešnímu náměstí, další domy vznikaly podél staré obchodní cesty do Lince. Původně správa Velešína spadala do kompetence hradního purkrabího, po opuštění hradu došlo ke vzniku obecní samosprávy v čele s rychtářem. Na přelomu 15. a 16. století měl Velešín přibližně 400 obyvatel, kteří se věnovali převážně zemědělství, vzrůstal ale také počet řemeslníků a obchodníků. Kromě četných výsad od vrchnosti a vzniku několika cechů profitoval Velešín také svou polohou na obchodní cestě z Českých Budějovic do Lince. Po vymření Rožmberků v roce 1611 přešlo jejich dědictví na spřízněný rod Švamberků. Petrovi ze Švamberka (†1620) byl za účast na stavovském povstání jeho majetek zkonfiskován a získal jej císařský vojevůdce hrabě Karel Buquoy. Ještě předtím ale právě Buquoyovi vojáci Velešín vydrancovali na pochodu z Bavorska do Čech. V roce 1622 navíc městečko vyhořelo a obyvatelé se ve velkém stěhovali jinam, obnova trvala až do konce 17. století. Buquoyové připojili Velešín ke svému hlavnímu majetku v jižních Čechách Novým Hradům. Velešínští se nadále věnovali převážně zemědělství, prosperitu ale stále zajišťovala také cesta do Lince, z níž se v roce 1735 stala císařská silnice. Přes Velešín vedla poštovní doprava a vysoké zisky přinášel dovoz soli z Rakouska. Marie Terezie potvrdila městečku v roce 1749 právo tří výročních trhů. Stavba koněspřežné dráhy z Českých Budějovic do Lince přispěla k hospodářskému růstu, ale trať nakonec vedla velkým obloukem mimo Velešín, což vedlo k útlumu řady živností, především pohostinství. I po přechodu dráhy na parní pohon v roce 1857 nicméně zůstával poměrně čilý ruch na

staré císařské silnici. Po zániku monarchie se stal významnou událostí průjezd vlaku, jímž se nově zvolený prezident T. G. Masaryk vracel do vlasti. Velešín byl první zastávkou, kde Masaryk vstoupil na půdu samostatného Československa. Město bylo osvobozeno dne 9. května 1945 (příchod vojáků 26. pěší divize americké armády), a protože centrem Velešína procházela demarkační linie, do konce roku 1945 zde souběžně pobývala americká i sovětská vojenská posádka. Do chodu obce významně zasáhla výstavba přehrady Římov, která byla koncipována jako největší zásobárna pitné vody pro Jihočeský kraj. Z tohoto důvodu je k ní omezený přístup a Velešín tak přišel o pozici oblíbeného rekreačního střediska. K 1. únoru 1996 byl Velešín povýšen na město.

Zlatá Koruna (původně Svatá Koruna) je obec ležící na řece Vltavě severně od Českého Krumlova. Žije zde cca 800 obyvatel. Nachází se zde bývalý středověký klášter Zlatá Koruna, který dal také obci jméno. Budovy kláštera jsou z velké části středověké (kostel, ambit, kapitulní síň, kaple Andělů Strážných, opatství), částečně barokně upravené. V historické části obce jsou zachovány další gotické budovy včetně laického kostela sv. Markéty a zbytků opevnění. Klášter ve správě Národního památkového ústavu je přístupný veřejnosti. Je chráněn jako národní kulturní památka ČR. Cisterciácký klášter byl založen v roce 1263 českým králem Přemyslem Otakarem II.

Původně se klášter jmenoval Svatá Koruna podle relikvie trnu z Kristovy koruny, kterou Přemysl Otakar II. obdržel nepřímo od francouzského krále Ludvíka IX. Svatého. Zprávu o darování má cisterciácký kronikář Jan z Viktringu. Kristovu Korunu získal Ludvík IX. od konstantinopolského císaře Balduina II. (1239). Postavil pro ni kapli Sainte-Chapelle v Paříži (1248). Koruna se stala symbolem jeho vlády i „dárkem“ pro významné osoby a instituce. Zlatá Koruna byla u nás druhým cisterciáckým klášteřem (první Plasy v roce 1144). Po roce 1276 byl klášterní areál zničen Vítkovci. Panovník chtěl přenést klášter do bezpečnějšího místa, zemřel však dříve, než mohl záměr uskutečnit. Klášter byl obnoven až za vlády Václava II. v roce 1291, kdy přišli mniši z Plas, aby obnovili duchovní život. Obnovený konvent obdržel darované statky od pánů z Bavorova a z Michalovic. Později klášter začal rozvíjet kolonizační aktivitu (např. 50 nových vsí na Boleticku), která v českém cisterciáckém prostředí nemá obdoby. V roce 1354 klášter vyhořel. Na přelomu 14. a 15. století došlo k prudkému

zhoršení jeho hospodářské situace. Cenné věci byly odeslány do premonstrátského kláštera v Rakousku (Schlägl, česky Drkolná). Část cenností s archivem byla tehdy uložena v Českém Krumlově. V roce 1420 byl klášter dvakrát přepáden a vypálen husitskými vojsky (jednou pod vedením Jana Žižky), mezi nimiž byli poddaní kláštera.

Později klášterní zboží obsadil Oldřich II. z Rožmberka jako zástavu od krále Zikmunda Lucemburského. Rožmberk se už pak tohoto majetku nevzdal, ale připojil ho ke krumlovskému panství. V roce 1601 prodal Petr Vok z Rožmberka krumlovské statky (spolu se zlatokorunskými) císaři Rudolfovi II. a v roce 1622 je Ferdinand II. věnoval Janu Oldřichovi z Eggenberku. Majetky se klášteru nevrátily ani za Schwarzenbergů (od roku 1719). Ve 2. polovině 16. století byl postaven malý konvent s refektářem a opraveno opatství. V roce 1665 byla dokončena barokizace areálu. Klášter byl zrušen Josefem II. v roce 1785 za posledního opata Bohumíra Bylanského, za jehož působnosti vznikla bohatá výzdoba nástěnných maleb a oltář byl osazen detaily z dílny sochaře Jakuba Eberleho. Po zrušení byly budovy kláštera využívány pro různé průmyslové provozy (např. slévárna a strojírna Petra Steffense). Průmyslové aktivity, které poškodily řadu budov, utichly v roce 1909 a budovy kláštera se začaly rekonstruovat. V roce 1940 za Protektorátu byl klášter zabaven gestapem a po 2. světové válce pak zkonfiskován dle zákona Lex Schwarzenberg. V roce 1944 zde byly na příkaz ministerstva školství umístěny fondy řady vědeckých knihoven, mezi nimi i Královské české společnosti nauk a České akademie věd a umění. Od

roku 1945 je klášter přístupný veřejnosti. Je zde instalována výstava o životě mnichů a jejich působení v jižních Čechách. Dnešní podoba budovy kláštera je výsledkem přestaveb v několika epochách, a tedy i v různých architektonických stylech.

Židova strouha je přírodní památka vyhlášená v roce 1988 podél stejnojmenného potoka. Předmětem ochrany je geomorfologicky významné kaňonovité údolí s fragmenty přirozených reliktních borů na skalách, významnými lišejníkovými a mechovými společenstvy a s řadou významných rostlinných a živočišných druhů. Přírodní památka je přístupná po žluté turistické stezce z Bechyně do Týna nad Vltavou, která několikrát bez můstků překonává potok. Na dolním toku si potok vytváří divoké romantické kaňonovité údolí (turisticky náročnější terén). Před ústím do Lužnice lemují Židovu strouhu mohutné skalní masivy s jeskyněmi. Do Lužnice ústí zleva asi 3 km jižně od Bechyně nedaleko vsi Nuzice.

